DECIZIA (UE) 2019/422 A COMISIEI

din 20 septembrie 2018

privind ajutorul de stat SA 36112 (2016/C) (ex 2015/NN) pus în aplicare de Italia în favoarea autorității portuare din Napoli și a societății Cantieri del Mediterraneo S.p.A.

[notificată cu numărul C(2018) 6037]

(Numai textul în limba italiană este autentic)

(Text cu relevanță pentru SEE)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („TFUE"), în special articolul 108 alineatul (2) primul paragraf,

având în vedere Acordul privind Spațiul Economic European, în special articolul 62 alineatul (1) litera (a),

după ce părțile interesate au fost invitate să își prezinte observațiile în conformitate cu dispozițiile menționate anterior ([1]) și având în vedere observațiile acestora,

întrucât:

1. PROCEDURĂ

(1) În martie 2006, Comisia a solicitat autorităților italiene informații cu privire la potențialul ajutor de stat acordat societății Cantieri del Mediterraneo S.p.A. („CAMED") pentru lucrările planificate la docul uscat situat în portul Napoli (docul uscat nr. 3). În urma răspunsului autorităților italiene din 3 aprilie 2006, Comisia nu a acționat și nu a investigat în continuare cazul pe baza observațiilor Italiei, iar serviciile Comisiei au închis dosarul la nivel intern deoarece s-a considerat că sprijinul nu implică un ajutor de stat. Italia nu a notificat niciodată în mod oficial Comisiei măsurile în cauză.

(2) La 21 ianuarie 2013, o societate de reparații navale care desfășura activități în portul Napoli și-a exprimat preocuparea în ceea ce privește finanțarea acordată de autoritățile publice din Italia pentru trei proiecte de investiții în legătură cu care se presupune că s-ar fi desfășurat între 2006 și 2014 pentru renovarea a trei docuri uscate (*bacini di carenaggio*) gestionate de CAMED pe baza unui contract de concesiune. Cazul a fost înregistrat cu numărul SA.36112 (2013/CP) – Presupus ajutor de stat acordat societății Cantieri del Mediterraneo. La 27 iunie 2013, reclamantul a furnizat Comisiei informații suplimentare.

(3) Între 28 februarie 2013 și 12 iunie 2013, Comisia a solicitat informații din partea autorităților italiene în legătură cu afirmațiile reclamantului.

(4) La 21 octombrie 2013, serviciile Comisiei au comunicat reclamantului concluziile lor preliminare cu privire la presupusul ajutor de stat acordat CAMED și l-au informat că, pe baza informațiilor disponibile la momentul respectiv, presupusele măsuri nu păreau să constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE, întrucât existența unui avantaj în favoarea CAMED părea să fie exclusă. Serviciile Comisiei au explicat că, în etapa respectivă, nu existau indicii că s-a acordat operatorului un ajutor de exploatare, întrucât CAMED nu părea să fie scutită de costurile pe care aceasta ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul gestionării sale curente sau al activităților sale normale.

(5) În perioada 19 noiembrie 2013-10 februarie 2015, reclamantul a prezentat informații suplimentare. În special, reclamantul și-a exprimat preocuparea cu privire la faptul că măsurile au reprezentat ajutor pentru investiții ilegal în favoarea autorității portuare din Napoli (APN) și a CAMED, precum și ajutor de exploatare ilegal în favoarea CAMED. Serviciile Comisiei au solicitat informații suplimentare din partea autorităților italiene la 17 iunie 2014, 14 noiembrie 2014 și 12 martie 2015, la care autoritățile italiene au furnizat răspunsuri la 1 august, 3 și 29 septembrie 2014, 11 februarie 2015 și 10 iunie 2015. Întrucât informațiile disponibile au arătat că finanțarea publică fusese deja acordată, la 4 iunie 2015 serviciile Comisiei au informat Italia că măsurile vor fi înregistrate ca ajutor ilegal (2015/NN) - Ajutor pentru investiții în favoarea autorității portuare din Napoli și a societății Cantieri del Mediterraneo S.p.A., iar normele procedurale aplicabile vor fi cele prevăzute în capitolul III din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului ([2]).

([1]) JO C 369, 7.10.2016, p. 78.

([2]) Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO L 83, 27.3.1999, p. 1). Acest regulament a fost înlocuit de Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO L 248, 24.9.2015, p. 9).

(6) La 21 septembrie 2015, serviciile Comisiei s-au întâlnit cu autoritățile italiene, iar Comisia a solicitat informații suplimentare la 7 octombrie 2015, la care autoritățile italiene au furnizat răspunsuri la 9 noiembrie 2015. La 11 noiembrie 2015, serviciile Comisiei s-au întâlnit cu reclamantul.

(7) Prin scrisoarea din 28 iunie 2016, Comisia a informat autoritățile italiene că a decis să inițieze procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) din TFUE în ceea ce privește ajutorul.

(8) Decizia Comisiei de a iniția procedura („decizia de inițiere a procedurii") a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* ([3]) la 7 octombrie 2016. Comisia a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile privind ajutorul/măsurile.

(9) Comisia a primit observații de la două părți interesate: CAMED și reclamantul. Comisia a transmis observațiile respective autorităților italiene, cărora li s-a acordat posibilitatea de a răspunde; comentariile acestora au fost primite prin scrisoarea din 12 ianuarie 2017.

(10) Comisia a transmis Italiei întrebări suplimentare la 9 și 16 noiembrie 2017, la care acestea au răspuns la 24 noiembrie 2017.

2. DESCRIEREA DETALIATĂ A AJUTORULUI

2.1. Contextul și beneficiarii ajutorului

(11) Portul Napoli este situat în regiunea Campania și este administrat de APN.

(12) În portul Napoli există trei docuri uscate deținute de stat (docurile uscate nr. 1, 2 și 3) și două docuri plutitoare deținute de doi operatori privați (docurile nr. 5 și 6).

(13) Docurile uscate nr. 1, 2 și 3 sunt utilizate pentru desfășurarea de activități de reparare a navelor de către CAMED și, în principiu, de orice altă societate de reparare a navelor în conformitate cu „Regulamentul privind operarea docurilor pentru activitățile de reparare a navelor din portul Napoli" ([4]) adoptat în 2002 și modificat ulterior („regulamentul din 2002") ([5]). Potrivit autorităților italiene, toate docurile uscate din portul Napoli trebuie puse la dispoziția tuturor utilizatorilor interesați (de exemplu, alte societăți de reparare a navelor) pe baza unor norme predefinite și obiective.

(14) Autoritățile italiene au explicat faptul că, în urma deciziei de retragere din portul Napoli luată de grupul Fincantieri – unul dintre cei mai mari operatori din sectorul construcțiilor navale la acel moment – la sfârșitul secolului trecut docurile se aflau într-o stare foarte precară. La momentul respectiv, CAMED ([6]) activa ca societate de reparații navale în portul Napoli în temeiul unui act de concesiune a terenului valabil din 1909 până în 2008. Potrivit autorităților italiene, CAMED a fost de acord să investească în zona respectivă, cu condiția ca APN să realizeze o serie de investiții structurale la docurile uscate nr. 1, 2 și 3. În urma unei cereri depuse de CAMED în 1999 către APN, aceasta din urmă a fost de acord să efectueze lucrări de modernizare și să asigure că docul uscat nr. 3 este adecvat pentru utilizare („acordul din 2001") ([7]).

(15) În 2001, CAMED a solicitat APN autorizația de a efectua o serie de lucrări la docuri în schimbul unei prelungiri cu 40 de ani a actului de concesiune a terenului existent (*concessione demaniale*). În urma solicitării formulate de CAMED, APN a inițiat procedura administrativă în temeiul legislației italiene de atribuire a unui contract de concesiune a terenurilor ([8]). APN a publicat în registrul municipalității și în propriul registru solicitarea depusă de CAMED privind atribuirea unui contract de concesiune de terenuri împreună cu planul de afaceri, pentru o perioadă de 20 de zile (de la 18 ianuarie 2002 până la 6 februarie 2002). În cadrul publicării, părțile interesate au fost invitate să prezinte observații sau propuneri alternative. Conform procedurii, în cazul unor obiecții sau plângeri, decizia privind atribuirea contractului de concesiune este luată de ministrul competent.

(16) Întrucât APN nu a primit observații în urma publicării solicitării CAMED, aceasta a acordat CAMED actul de concesiune a terenurilor (*atto di concessione demaniale*) nr. 125 din 29 iulie 2004 („actul de concesiune din 2004") pentru operarea și utilizarea celor trei docuri uscate, cu obligația de a le pune la dispoziția tuturor utilizatorilor interesați (de exemplu, alte societăți de reparare a navelor) în conformitate cu regulamentul din 2002. CAMED a fost de acord cu încetarea concesiunii anterioare a terenului valabile din 1909. Conform actului de concesiune

([3]) A se vedea nota de subsol 1.
([4]) *Regolamento per l'esercizio dei bacini di carenaggio*, http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/05/RegolamentoBacini.pdf.
([5]) Ultima modificare a regulamentului a fost realizată în 2012, http://porto.napoli.it/wp-content/uploads/2015/06/Ordinanza_N.6_03-04-2012.pdf.
([6]) Autoritățile italiene au explicat că societatea a realizat o serie de transformări la nivel de structură, schimbându-și denumirea de mai multe ori. Din motive de simplitate, decizia utilizează denumirea „CAMED" pentru a desemna societatea, chiar dacă în trecut aceasta a fost numită în mod diferit (Bacini Napoletani S.p.A.).
([7]) Acordul (*Convenzione*) dintre autoritatea portuară din Napoli și Bacini Napoletani S.p.A. (și anume, CAMED) din 12 iunie 2001. În conformitate cu acordul din 2001, CAMED operează docul uscat nr. 3 cel puțin din anul 1959.
([8]) Articolul 36 din Codul naval (*Codice navale*) și articolul 18 din Regulamentului privind Codul naval (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*).

din 2004, CAMED are dreptul de a exploata și a utiliza docurile uscate timp de 30 de ani, începând de la 28 iulie 2003, în loc de perioada solicitată de 40 de ani, în schimbul unei taxe anuale de utilizare a terenului, calculată pe baza unor parametri legali determinați (EUR/m²) și ajustată anual în funcție de inflație în temeiul Decretului ministerial din 15 noiembrie 1995. Taxa de utilizare a terenului plătită în perioada 2004-2017 este prezentată în tabelul 1.

Tabelul 1

Taxele de concesiune

(în EUR)

Anul	Taxa anuală de concesiune
2004	124 117
2005	103 300
2006	139 900
2007	147 800
2008	146 341
2009	154 392
2010	149 148
2011	153 321
2012	159 071
2013	143 671
2014	142 178
2015	132 664
2016	133 658
2017	133 257

(17) Conform articolului 1 din actul de concesiune din 2004, durata concesiunii permite amortizarea investițiilor anterioare și desfășurarea unui nou program de investiții de către CAMED cu o valoare de 24 de milioane EUR (47 662 de milioane de lire italiene) ([9]). Conform actului de concesiune din 2004, CAMED a oferit, de asemenea, o garanție (*cauzione*) în valoare de 275 000 EUR în ceea ce privește obligațiile prevăzute în actul de concesiune.

(18) Conform articolului 3 din actul de concesiune din 2004, APN s-a angajat, de asemenea, să efectueze până în 2006 lucrări structurale în spațiul concesionat societății CAMED și, mai precis: (i) să adapteze instalația de pompare a docurilor nr. 1 și 2; (ii) să construiască o nouă poartă de doc uscat (*barche-porte*) certificată pentru docurile nr. 1, 2 și 3; (iii) să reabiliteze pereții (*paramenti*) și fundația (*platea*) pentru docul nr. 2; (iv) să efectueze reabilitarea structurală a cheilor (*banchine*) și a pereților pentru docul nr. 2 și cheiul 33b.

(19) În urma deciziei de inițiere a procedurii, autoritățile italiene au precizat că societatea CAMED a realizat investiții în valoare de 24 610 420 EUR în conformitate cu actul de concesiune din 2004 și investiții suplimentare în valoare de 17 931 075 EUR până în 2016.

2.2. **Presupusul ajutor de stat invocat de reclamant**

(20) În primele observații transmise, reclamantul a susținut că societatea CAMED a primit ajutor la ambele niveluri: (i) în calitate de operator (și anume, administrator al docurilor uscate), prin intermediul unei reduceri a costurilor de renovare a infrastructurii (ajutor de exploatare); și (ii) în calitate de utilizator al infrastructurii (de exemplu, ca societate de reparații navale), întrucât infrastructura, care ar trebui, în principiu, să fie deschisă tuturor societăților în calitate de utilizatori finali pe o bază nediscriminatorie, a fost utilizată exclusiv, de fapt, de CAMED. De asemenea, plângerea a conținut acuzații de încălcare a normelor antitrust care nu sunt relevante pentru prezenta decizie și pentru care reclamantul a fost destinatarul unei decizii distincte adoptate la 24 iulie 2014.

([9]) Valoarea investițiilor prevăzute în actul de concesiune din 2004 este în realitate de 24 de milioane EUR, și nu de 24 000 EUR, astfel cum se menționează în decizia de inițiere a procedurii.

(21) Potrivit reclamantului, avantajul primit de CAMED a rezultat din efectuarea următoarelor lucrări („intervenții”):

1. Intervenția nr. 1: renovarea structurală a unor părți ale docului nr. 3 (valoarea ajutorului: 12 928 537 EUR).

2. Intervenția nr. 2: adaptarea instalației de pompare a docurilor nr. 1 și 2 și reînnoirea pereților de dană adiacenți docului nr. 2 (valoarea ajutorului: 23 170 000 EUR).

3. Intervenția nr. 3: repararea și consolidarea danei interne a docului nr. 3 (*Molo Cesario Console*) (valoarea ajutorului: 13 000 000 EUR).

(22) În observațiile sale din 19 noiembrie 2013, reclamantul a extins domeniul de aplicare a plângerii, susținând că intervențiile au conferit ajutor în beneficiul APN, în conformitate cu practica decizională a Comisiei ([10]). Potrivit reclamantului, ar exista, de asemenea, ajutor la nivelul concesionarului (CAMED), întrucât concesiunea nu a fost încredințată prin intermediul unei proceduri de cerere de oferte publice, deschise, transparente și nediscriminatorii. Reclamantul a subliniat în continuare absența oricăror dovezi pentru a concluziona că taxa de utilizare a terenului plătită de CAMED ar putea exclude orice avantaj. Potrivit reclamantului, metodologia prevăzută de legislația națională pentru stabilirea taxelor de utilizare a terenului (a se vedea considerentul 16) nu permite reflectarea valorii crescute a infrastructurii după eventualele intervenții, întrucât aceasta constă într-o sumă fixă de EUR/m^2.

(23) La 1 octombrie 2015, reclamantul a furnizat, de asemenea, o listă a deciziilor APN (decizia nr. 308/2015, nr. 181/2015, nr. 233/2015, nr. 277/2015, nr. 279/2015, nr. 281/2015, nr. 293/2015, nr. 302/2015) pentru lucrările care urmează a fi desfășurate pe docurile uscate, ca dovadă a încălcării obligației de statu-quo.

2.3. **Observațiile prezentate de Italia cu privire la presupusa măsură de ajutor de stat/Finanțarea proiectului de investiții și temeiul juridic**

(24) Autoritățile italiene au clarificat, înainte de adoptarea deciziei de inițiere a procedurii, că doar o parte din lucrările prevăzute pentru renovarea docului uscat nr. 3 au fost finalizate în 2006, în urma unei proceduri de achiziții publice (intervenția nr. 1), în timp ce lucrările prevăzute de intervențiile nr. 2 și 3 nu fuseseră finalizate la momentul respectiv. Din întregul proiect convenit cu societatea CAMED în acordul din 2001 și în actul de concesiune din 2004, doar o parte a fost efectiv realizată integral.

(25) Potrivit Italiei, dreptul legal de a primi finanțare fusese deja acordat APN în 1998 în temeiul articolului 9 din Legea nr. 413/1998, care prevede că Ministerul Transporturilor și Navigației („ministerul”) adoptă un program de investiții în porturi pe baza cererilor autorităților portuare ([11]). Se pare că programul de investiții a fost adoptat prin intermediul a două decrete emise de minister și a fost modificat ulterior. Primul decret din 27 octombrie 1999 ([12]) („Decretul ministerial din 27 octombrie 1999”) enumeră 20 de porturi care beneficiază de finanțare națională, iar cel de al doilea decret ([13]) („Decretul ministerial din 2 mai 2001”) extinde lista respectivă la 25 de porturi. Pe baza acestor decrete, autoritățile portuare sunt autorizate să împrumute sau să solicite alte operațiuni financiare în valoare totală de 100 de miliarde de lire italiene (aproximativ 51 de milioane EUR). Ministerul ar rambursa direct sumele către instituțiile financiare în fiecare an ([14]). Prin urmare, potrivit Italiei, măsurile în favoarea APN au fost acordate în anul 1998 în temeiul Legii nr. 413/1998.

(26) În urma deciziei de inițiere a procedurii, autoritățile italiene au furnizat clarificări suplimentare cu privire la valoarea investițiilor realizate de statul italian și APN.

Intervenția nr. 1

(27) Autoritățile italiene au indicat că lucrările aferente intervenției nr. 1 au început la 21 octombrie 2002 și s-au încheiat la 24 ianuarie 2006. Costurile suportate la momentul la adoptării prezentei decizii se ridică la 12 859 854,50 EUR.

([10]) Reclamantul a făcut referire, printre altele, la decizia Comisiei privind ajutorul de stat nr. SA.34940 (N/2012) – Italia – *Portul Augusta* din 19 decembrie 2012 (JO C 77, 15.3.2013, p. 1).

([11]) „Per la realizzazione di opere infrastrutturali di amplimento, ammodernamento e riqualificazione dei porti, il Ministero dei trasporti e della navigazione adotta un programma sulla base delle richieste delle autorità portuali o, laddove non istituite, delle autorità marittime, sentite le regioni interessate.”

([12]) „Decreto 27 ottobre 1999 Adozione del programma di opere infrastrutturali di ampliamento, ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.10 del 14-01-2000)”.

([13]) „Decreto 2 maggio 2001 Ripartizione delle risorse di cui all'art. 9 della legge n. 413 del 1998, rifinanziate dall'art. 54, comma 1, della legge n. 488 del 1999 e dall'art. 144, comma 1, della legge n. 388 del 2000 per la realizzazione di opere infrastrutturali di ampliamento, l'ammodernamento e riqualificazione dei porti. (GU Serie Generale n.199 del 28-08-2001)”.

([14]) Ulterior, a fost acordată finanțare suplimentară, de asemenea, prin articolul 54 alineatul (1) din Legea nr. 488/1999, articolul 144 alineatul (1) din Legea nr. 388/2000 și articolul 36 din Legea nr. 166/2002.

Intervenția nr. 2

(28) Intervenția nr. 2 a fost cofinanțată de minister în cuantum de 14 971 621,41 EUR. Cu toate acestea, suma de 5 498 378,59 EUR, care urma să fie plătită parțial în avans de APN și rambursată ulterior prin subvenții în numerar de către minister, nu a fost plătită de minister.

(29) Pentru intervenția nr. 2, APN a furnizat resurse proprii în valoare de 2 700 000 EUR (Decizia nr. 89/2016 din 22 martie 2016) și de 5 830 000 EUR (Decizia nr. 175/2017 din 31 mai 2017).

(30) Lucrările aferente intervenției nr. 2 au început la 5 noiembrie 2012 și nu au fost încă finalizate. Costurile suportate la momentul adoptării prezentei decizii se ridică la 11 192 515,79 EUR. Costurile totale pentru această intervenție sunt preconizate să ajungă la 29 000 000 EUR.

Intervenția nr. 3

(31) În cele din urmă, intervenția nr. 3 este finanțată parțial prin resursele proprii ale APN (5 091 000 EUR, prevăzute în Decizia nr. 356/2014 din 24 decembrie 2014).

(32) În decembrie 2017, lucrările cu privire la intervenția nr. 3 nu începuseră încă (lucrările au fost acordate la 19 iulie 2017), iar cheltuielile suportate s-au ridicat la 6 880,50 EUR. Costurile totale pentru această intervenție sunt preconizate să ajungă la 15 900 000 EUR.

(33) Costul total al proiectului de investiții (și anume, toate cele trei intervenții) este de 57 759 874,5 EUR, acesta fiind divizat în trei părți, după cum se arată în tabelul 2.

Tabelul 2

Investițiile publice planificate

Intervenție	Sume	Plătită?	Data plății	Costuri de investiție planificate
1. Renovarea structurală a unor părți ale docului nr. 3	9 760 629,57	Da	8.1.2003 21.12.2004 14.7.2005 26.10.2005 12.12.2011	12 859 854,50
	3 099 224,93	Da	31.12.2002 26.4.2004 19.4.2005 6.10.2005 24.4.2006	
2. Adaptarea instalației de pompare a docurilor nr. 1 și 2, reînnoirea pereților de dană adiacenți docului nr. 2	8 300 000,00	Da	4.8.2006 27.12.2006 29.12.2006	29 000 000,00
	6 671 621,41	Da	1.9.2011 22.3.2013 17.12.2014	
	2 700 000,00 (contribuție proprie a APN)	Da	23.3.2016	
	5 498 378,59 (urmează a fi plătită în avans de APN și rambursată de statul italian)	Nu	N/A	
	5 830 000,00 (contribuție proprie a APN)	Da	31.5.2017	

Intervenție	Sume	Plătită?	Data plății	Costuri de investiție planificate
3. Repararea și consolidarea danei interne a docului nr. 3	10 809 000,00	Da	18.11.2014	15 900 000
	5 091 000,00 (contribuție proprie a APN)	Da	24.12.2014	
Finanțare totală acordată de APN				13 621 000,00
Finanțare totală acordată de statul italian				**44 138 854,50**
Total				**57 759 854,50**

(34) Având în vedere cele de mai sus, finanțarea de către statul italian deja acordată sau angajată pentru acest proiect s-a ridicat la 44 138 854,50 EUR. Aceasta a luat, în principal, forma unei rambursări directe efectuate de instituțiile financiare pentru împrumuturile contractate de APN și de minister, precum și a unor subvenții directe acordate APN de la bugetul național italian. Autoritățile italiene au precizat că suma rămasă de 13 621 000 EUR (din care 2 700 000 EUR și 5 830 000 EUR pentru intervenția nr. 2 și 5 091 000 EUR pentru intervenția nr. 3) a fost acordată de APN din resurse proprii, acumulate în cadrul exercitării activității sale economice de administrare a portului.

2.4. **Motivele pentru inițierea procedurii**

(35) La 28 iunie 2016, Comisia a adoptat o decizie de inițiere a procedurii oficiale de investigare privind măsurile menționate mai sus în scopul de a răspunde îndoielilor sale cu privire la măsura în care acestea constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE și la faptul dacă acestea sunt compatibile cu piața internă.

2.4.1. *Îndoieli privind prezența ajutorului în favoarea APN*

(36) În decizia de inițiere a procedurii, opinia preliminară a Comisiei a fost că măsurile constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE, întrucât APN a primit resurse de stat pentru modernizarea instalațiilor de reparații navale care sunt exploatate comercial de către aceasta. APN – în calitate de entitate care desfășoară o activitate economică în numele proprietarului, și anume statul italian – poate fi considerată o întreprindere. Prin urmare, respectivul transfer pare să reprezinte un transfer de resurse de stat și este imputabil statului.

(37) Mai mult, conform deciziei de inițiere a procedurii, finanțarea publică pare să confere APN un avantaj economic selectiv. Comisia și-a exprimat îndoielile cu privire la sarcina APN de a îndeplini obligații de serviciu public („OSP") care au fost definite în mod clar și care îndeplinesc cele patru condiții Altmark cumulative. Serviciul furnizat de APN (și anume, închirierea instalațiilor de reparații navale în schimbul unei remunerații) nu prezintă caracteristici speciale comparativ cu cele ale altor activități economice. Comisia a exprimat îndoieli cu privire la faptul că (i) APN trebuie efectiv să îndeplinească OSP și că aceste obligații au fost definite în mod clar; (ii) parametrii pe baza cărora se calculează compensația au fost stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent; (iii) compensația nu depășește ceea ce este necesar pentru a acoperi costurile suportate pentru îndeplinirea OSP, luând în considerare veniturile relevante și un profit rezonabil pentru îndeplinirea acestor obligații; (iv) operatorul a fost ales pe baza unei proceduri de achiziții publice sau costurile de îndeplinire a OSP sunt limitate la costurile unei întreprinderi tipice (bine gestionate și echipate corespunzător cu mijloace de transport astfel încât să poată îndeplini cerințele de serviciu public necesare).

(38) Cu titlu preliminar, Comisia consideră că proiectul de investiții va permite APN să continue activitatea economică de închiriere a docurile uscate, care este un sector deschis concurenței și comerțului la nivelul Uniunii și că măsura este de natură să denatureze concurența și să afecteze schimburile comerciale în interiorul Uniunii.

(39) În decizia de inițiere a procedurii, Comisia a considerat că o calificare a măsurilor drept ajutor de stat nu ar conduce la o încălcare a articolului 345 din TFUE, care stabilește principiul neutralității între entitățile publice și private. Cu titlu preliminar, Comisia a observat că luarea în considerare a măsurilor drept ajutor de stat nu pare să discrimineze proprietarii publici, întrucât proprietarii privați din același domeniu de activitate ar trebui, de asemenea, să pregătească un plan de afaceri ex ante și ar realiza investiții numai în cazul în care acestea ar fi rentabile pe această bază. Dacă acest lucru nu este valabil, atât proprietarii publici, cât și cei privați ar putea primi ajutor compatibil în cazul în care sunt respectate toate condițiile prevăzute în normele aplicabile privind ajutoarele de stat în sectorul construcțiilor navale.

(40) În plus, în decizia de inițiere a procedurii, Comisia a plecat de la premisa că măsurile în cauză nu puteau fi calificate drept ajutoare existente în sensul articolului 1 litera (b) din Regulamentul (UE) 2015/1589 („Regulamentul de procedură"), întrucât sprijinul public pentru instalațiile de construcții navale și de reparații navale a fost considerat ca reprezentând ajutor de stat chiar înainte de hotărârea Leipzig-Halle.

2.4.2. *Îndoieli privind prezența ajutorului în favoarea CAMED*

(41) În ceea ce privește existența unui posibil ajutor în favoarea CAMED, Comisia a constatat în decizia de inițiere a procedurii că sprijinul public acordat APN a scutit-o parțial de costurile de investiții pe care orice proprietar privat de instalație de reparații navale de pe piață le-ar fi plătit integral, permițându-i astfel să aplice taxe mai mici societății CAMED.

(42) Măsurile în cauză sunt imputabile statului (și anume, sunt acordate de APN, care face parte din administrația de stat, chiar dacă entitatea în cauză beneficiază de autonomie juridică față de alte autorități publice). În plus, Comisia a constatat în decizia de inițiere a procedurii că, prin punerea docurilor uscate la dispoziția CAMED la prețuri potențial sub prețul pieței, APN este posibil să fi renunțat la resursele de stat.

(43) În absența unei proceduri de cerere de oferte și având în vedere că taxa de utilizare a terenului pe care CAMED o plătește către APN a fost calculată pe baza unor parametri determinați prin lege, opinia preliminară a Comisiei a fost că acordurile contractuale dintre APN și CAMED pot conferi societății CAMED un posibil avantaj economic peste condițiile de piață prin asigurarea renovării docurilor uscate la prețuri potențial sub prețul pieței. Mai mult, chiar dacă s-ar putea admite că societatea CAMED a realizat unele investiții în schimbul finalizării intervențiilor, nu a existat niciun indiciu că valoarea investițiilor realizate de CAMED pentru APN, împreună cu taxa de utilizare a terenului, corespunde valorii intervențiilor efectuate de APN pentru CAMED. Prin urmare, Comisia a invitat autoritățile italiene și părțile terțe să își prezinte observațiile cu privire la aceste concluzii preliminare.

(44) În decizia de inițiere a procedurii, Comisia și-a exprimat îndoielile cu privire la faptul că cele patru condiții Altmark sunt îndeplinite în mod cumulativ în ceea ce privește măsurile adoptate în sprijinul CAMED.

(45) Comisia a observat, de asemenea, că măsurile erau de natură să denatureze concurența și să afecteze schimburile comerciale în interiorul Uniunii.

2.4.3. *Îndoieli privind compatibilitatea ajutorului*

(46) În ceea ce privește compatibilitatea, Comisia a considerat, cu titlu preliminar, că docurile uscate nu sunt infrastructuri de transport, ci instalații de producție pentru șantierele navale deoarece sunt utilizate pentru construirea sau repararea navelor și nu pentru transport. În consecință, ajutorul nu a putut fi evaluat în mod direct în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE ca ajutor pentru investiții în infrastructura de transport.

2.4.3.1. Compatibilitatea ajutorului în favoarea APN

(47) Comisia a exprimat îndoieli cu privire la compatibilitatea ajutorului acordat în favoarea APN în temeiul Cadrului privind SIEG din 2011 și în temeiul normelor privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale, aplicabile la momentul acordării fiecărei măsuri. În decizia de inițiere a procedurii, Comisia a pornit de la premisa că acordarea ajutorului, în principiu, a avut loc atunci când fiecare dintre investiții a fost inclusă în programul de investiții pe baza cererii autorităților portuare. Comisia a considerat că informațiile în această privință erau insuficiente și a invitat Italia să furnizeze datele relevante ale acordării pentru fiecare măsură/intervenție.

(48) Cu toate acestea, Comisia și-a exprimat îndoielile cu privire la conformitatea deplină a măsurilor în cauză deoarece intensitatea ajutorului părea să depășească intensitatea maximă permisă a ajutorului regional pentru investiții pentru instalațiile de construcții navale (la care se face trimitere în cadrele succesive), indiferent de data exactă de acordare a fiecărei măsuri și având în vedere următoarele temeiuri de compatibilitate care s-ar putea aplica pentru ajutoarele în domeniul construcțiilor navale:

— Regulamentul (CE) nr. 1540/98 al Consiliului ([15]), care a fost în vigoare de la 1 ianuarie 1999 până la 31 decembrie 2003;

([15]) Regulamentul (CE) nr. 1540/98 al Consiliului din 29 iunie 1998 de stabilire de noi reguli referitoare la ajutoarele acordate în domeniul construcțiilor navale (JO L 202, 18.7.1998, p. 1).

— Cadrul din 2004 privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale, care a fost aplicabil inițial de la 1 ianuarie 2004 până la 31 decembrie 2006 și a fost prelungit ulterior de două ori până la 31 decembrie 2008 și până la 31 decembrie 2011 ([16]);

— Cadrul din 2011 privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale ([17]), care a fost aplicabil ajutoarelor nenotificate acordate după 31 decembrie 2011. Punerea în aplicare a acestui cadru a fost prelungită până la 30 iunie 2014 ([18]);

— Orientările privind ajutoarele de stat regionale pentru perioada 2014-2020, începând cu 1 iulie 2014 ([19]).

(49) Având în vedere că Italia nu a furnizat informațiile necesare pentru stabilirea în mod clar a datei acordării, Comisia nu a fost în măsură să efectueze o evaluare completă a compatibilității, întrucât aceasta nu a putut identifica temeiul juridic corect. În decizia de inițiere a procedurii, Comisia a observat că nu se putea exclude faptul că cel puțin o parte din aceste măsuri ar putea fi declarate compatibile în temeiul normelor relevante privind ajutorul de stat și a invitat autoritățile italiene să furnizeze o evaluare a compatibilității pentru fiecare măsură în parte.

2.4.3.2. Compatibilitatea ajutorului în favoarea CAMED

(50) Comisia și-a exprimat îndoielile cu privire la compatibilitatea măsurilor în temeiul Cadrului SIEG din 2011 cu privire la presupusul ajutor în favoarea CAMED.

(51) Cu toate acestea, întrucât Comisia nu ar putea exclude în întregime faptul că cel puțin o parte din măsurile acordate în favoarea APN ar putea fi declarate compatibile în temeiul normelor relevante privind ajutoarele de stat care erau aplicabile sectorului construcțiilor navale în momentul acordării măsurilor, nu este exclus că o astfel de evaluare ar putea, de asemenea, să influențeze evaluarea compatibilității în ceea ce privește ajutorul în favoarea CAMED. Comisia a invitat autoritățile italiene să furnizeze o evaluare a compatibilității pentru fiecare măsură (în ceea ce privește CAMED), pe baza legislației aplicabile, în funcție de datele acordării fiecărei măsuri.

3. OBSERVAȚIILE PREZENTATE DE ITALIA

3.1. **Observații privind decizia de inițiere a procedurii**

(52) În opinia autorităților italiene, decizia de inițiere a procedurii încalcă principalele izvoare de drept al Uniunii și principiile generale ale bunei administrări, securității juridice, încrederii legitime și protecției jurisdicționale efective. Italia susține că orice decizie a Comisiei ar revoca, de fapt, o decizie anterioară de a închide cazul, care a fost adoptată de Comisie în 2006 ([20]).

(53) Italia susține în continuare că finalizarea procedurii într-un termen rezonabil constituie un principiu general al dreptului Uniunii ([21]), care împiedică Comisia să extindă, după cum consideră de cuviință, durata etapei preliminare a investigației deschise în urma primirii unei plângeri privind un presupus ajutor care nu a fost notificat, cu excepția cazului în care o astfel de măsură a fost ilegală ([22]). Potrivit autorităților italiene, această situație nu se regăsește în procedura de față.

(54) Autoritățile italiene fac trimitere la articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, conform căruia Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept al Uniunii.

3.1.1. *Cu privire la prezența ajutorului în favoarea APN*

(55) În ceea ce privește existența ajutorului în favoarea APN, Italia a explicat că autoritățile portuare nu sunt întreprinderi, ci entități publice non-economice (*enti pubblici non economici*) reglementate de dreptul public (de exemplu, Legea nr. 84/1994, cadrul juridic italian privind porturile) ([23]). Autoritățile portuare naționale dispun de independență administrativă, organizatorică, de reglementare, bugetară și financiară. Statul italian a acordat autorităților portuare mandatul instituțional de a îndeplini, în numele său și doar în interesul public, funcțiile de administrare, reglementare și control asupra porturilor italiene. Prin urmare, autoritățile portuare nu exploatează din punct de vedere comercial bunurile imobiliare deținute de stat, ci doar le administrează, în îndeplinirea mandatului instituțional acordat acestora.

([16]) JO C 317, 30.12.2003, p. 11. A se vedea, de asemenea, Comunicarea Comisiei referitoare la prelungirea cadrului privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale (JO C 260, 28.10.2006, p. 7) și Comunicarea Comisiei privind prelungirea cadrului pentru ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale (JO C 173, 8.7.2008, p. 3).
([17]) JO C 364, 14.12.2011, p. 9.
([18]) A se vedea Comunicarea Comisiei – Prelungirea aplicării Cadrului privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale (JO C 357, 6.12.2013, p. 1).
([19]) JO C 209, 23.7.2013, p. 1.
([20]) A se vedea hotărârea în cauza C-222/92, SFEI, ECLI:EU:C:1994:396.
([21]) A se vedea hotărârea în cauza T-156/94, Aristrain/Comisia, ECLI:EU:T:1999:53.
([22]) A se vedea hotărârea în cauza C-362/09 P, Athinaïki Techniki/Comisia, ECLI:EU:C:2010:783.
([23]) A se vedea *Legge 28 gennaio 1994, n. 84: Riordino della legislazione in materia portuale, Gazzetta Ufficiale n.28 del 4-2-1994 – Supplemento Ordinario n. 21*.

(56) Autoritățile italiene susțin că autoritățile portuare nu oferă bunuri sau servicii pe orice piață și, prin urmare, nu desfășoară o activitate economică. În temeiul articolului 6 din Legea nr. 84/1994, autoritățile portuare nu pot desfășura activități portuare în mod direct sau indirect ([24]). În plus, activitatea de administrare a porturilor italiene este rezervată prin lege autorității portuare care dispune de competențe în domeniu. Prin urmare, potrivit Italiei, în îndeplinirea mandatului instituțional de administrare a porturilor italiene, autoritățile portuare nu acționează pe o piață deschisă concurenței deoarece (i) nicio altă parte nu poate desfășura activitatea respectivă și (ii) acestora nu li se permite să desfășoare activități economice în sectoare deschise concurenței.

(57) Potrivit autorităților italiene, taxa de utilizare a terenului (*canone demaniale*) nu reprezintă o compensație pentru furnizarea unui serviciu economic, ci mai degrabă o contraprestație pentru ocuparea privată a unei proprietăți publice. Colectarea taxei, în numele statului, se încadrează în mandatul instituțional acordat autorităților portuare.

(58) Potrivit autorităților italiene, numai taxele comerciale, care pot fi decise în mod autonom de autoritățile portuare și calculate în conformitate cu valorile pieței, ar putea califica activitatea ca fiind de natură economică ([25]). Cu toate acestea, în cazul examinat, taxa este stabilită prin Decretul ministerial nr. 595/1995 pe baza unor parametri determinați care se referă la suprafața proprietății acordate prin concesiune. Taxele sunt percepute de toate autoritățile portuare italiene pentru toate concesiunile, indiferent de modul în care concesionarul intenționează să utilizeze suprafața în cauză sau de orice profituri sau pierderi care pot fi obținute. Prin urmare, taxa este parte din sarcina fiscală totală impusă entităților care își desfășoară activitatea pe terenuri aflate în proprietatea statului, nu numai în sectorul construcțiilor navale. În plus, autoritățile italiene remarcă faptul că taxa nu poate fi stabilită pe baza valorilor de pe piață deoarece nu există o piață referitoare la deținerea și/sau gestionarea bunurilor publice.

(59) Italia explică în continuare că măsurile nu au fost selective deoarece lucrările la docurile uscate din portul Napoli reprezintă una dintre numeroasele investiții pe care statul italian le-a realizat în activele pe care le deține, care nu se referă doar la porturi. Statul italian finanțează gestionarea specifică a unei mari varietăți de active aparținând domeniului public, printre care (în conformitate cu Codul navigației și Codul civil) se numără porturile italiene, inclusiv docurile cu pereți de zidărie.

(60) În plus, finanțarea publică pentru lucrările de extindere, modernizare și reabilitare a porturilor alocată în baza Legii nr. 413/1998 (și refinanțată prin Legea nr. 388/2000 și Legea nr. 166/2002) a fost pusă la dispoziția tuturor autorităților portuare italiene ([26]). Întreținerea specifică a docurilor uscate nr. 1, 2 și 3 nu este o decizie de investiții ad hoc, ci aceasta constituie mai degrabă un transfer de fonduri interne către autoritățile publice în conformitate cu sistemul juridic național, care prevede că statul este proprietarul și entitatea responsabilă de administrarea porturilor. Autoritățile italiene susțin că nu pot fi contestate de către Comisie, în temeiul articolului 107 din TFUE, măsuri care nu sunt selective, ci care au un domeniu general de aplicare și care reprezintă o expresie a opțiunilor de politică industrială și economică ale fiecărui stat membru în parte.

(61) În ceea ce privește un posibil avantaj economic în favoarea APN, autoritățile italiene consideră că, în temeiul Legii nr. 84/1994 și al Legii nr. 112/1998 ([27]), lucrările specifice de renovare sunt suportate de proprietar, și anume statul italian, și nu de administratorului infrastructurii. Prin urmare, finanțarea din fonduri publice a costurilor specifice de întreținere nu reduce sarcina administrativă impusă autorității portuare și nu îi conferă acesteia niciun avantaj.

(62) În plus, potrivit Italiei, nu există un avantaj economic în favoarea APN deoarece măsurile sunt necesare pentru îndeplinirea SIEG, și anume pentru administrarea docurilor uscate (în contextul mandatului conferit și al interdicțiilor impuse autorității portuare în conformitate cu Legea nr. 84/1994). Potrivit Italiei, această activitate desfășurată de către toate autoritățile portuare italiene este descrisă în mod expres de legislația națională ca intrând în domeniul de aplicare a SIEG. Prin urmare, măsurile nu conferă un avantaj selectiv în favoarea APN în comparație cu alte autorități portuare italiene.

([24]) În temeiul acestei legi, principalele atribuții ale autorităților italiene sunt următoarele: (a) planificarea, coordonarea și promovarea activităților industriale și comerciale desfășurate în port; (b) menținerea accesului liber la infrastructuri și spații; (c) mandatarea unor părți terțe și controlul activităților care vizează furnizarea de servicii de interes general utilizatorilor portuari în schimbul unei remunerații.

([25]) Autoritățile italiene fac referire la hotărârea pronunțată în cauza T-128/98, Aéroports de Paris/Comisia, ECLI:EU:T:2000:290. Potrivit Italiei, posibilitatea de a stabili în mod liber cuantumul taxei solicitate de la utilizatorii potențiali de către un administrator de infrastructură este o condiție prealabilă necesară și indispensabilă pentru clasificarea taxei ca fiind de natură comercială și a activității ca fiind de natură economică.

([26]) Potrivit Italiei, în cadrul planului național pentru modernizarea porturilor italiene, prin adoptarea Legii nr. 413/1998, autoritățile naționale au alocat fonduri pentru efectuarea unor lucrări de infrastructură pentru extinderea, modernizarea și reabilitarea porturilor, împuternicind autoritățile portuare să investească în lucrări de infrastructură în porturi în valoare totală de aproximativ 50 de milioane EUR pe an.

([27]) În conformitate cu articolul 5 din Legea nr. 84/1994 și cu articolul 104 din Decretul legislativ nr. 112/1998, sarcina economică de efectuare a lucrărilor specifice de restructurare pentru infrastructura publică, asupra căreia acesta este unicul proprietar, revine exclusiv statului italian.

(63) Autoritățile italiene fac trimitere la Protocolul nr. 26 la TFUE care lasă autorităților naționale o largă putere de apreciere în ceea ce privește SIEG și acestea consideră că rolul Comisiei este limitat la verificarea unei erori vădite. Potrivit Italiei, activitatea SIEG nu constă în închirierea unei infrastructuri în schimbul unei remunerații și nici în utilizarea directă a infrastructurii de către APN pentru a desfășura activități de construcții navale. Domeniul de aplicare a SIEG este reprezentat de obligația impusă autorităților portuare italiene prin Legea nr. 84/1994 de a administra docurile uscate în numele statului italian, în special obligația de a efectua și de a se ocupa de întreținerea specifică a acestor active deținute de stat, în conformitate cu interesul public.

(64) Finanțarea publică acordată de stat pentru a permite repararea docurilor uscate nr. 1, 2 și 3 nu a conferit un avantaj în favoarea APN, dat fiind că aceasta a constituit doar un transfer de resurse din domeniul public pentru îndeplinirea funcțiilor specifice acordate de stat autorităților portuare sau, în mod alternativ, rambursarea costurilor suportate de APN în îndeplinirea obligațiilor impuse de Legea nr. 84/1994 asupra tuturor autorităților portuare italiene.

(65) În ceea ce privește lucrările de reamenajare, autoritățile italiene au explicat că finanțarea publică nu depășește ceea ce este strict necesar pentru rambursarea costurilor suportate de APN. Contractele pentru lucrări au fost atribuite pe baza unei proceduri de cerere de oferte publice (având ca rezultat o reducere a costurilor comparativ cu ceea ce a fost estimat inițial). În plus, CAMED a realizat investiții semnificative, complementare celor realizate de APN, în valoare de peste 40 de milioane EUR.

(66) În ceea ce privește sarcina instituțională de administrare a porturilor în numele statului, Italia a afirmat în continuare că, în conformitate cu articolele 28 și 29 din Codul navigației și cu articolele 822 și 823 din Codul civil, această sarcină nu poate fi încredințată altor entități decât autorităților portuare și, cu atât mai puțin, prin intermediul unei proceduri de cerere de oferte. În schimb, concesiunea activelor deținute de stat în cauză a fost atribuită societății CAMED în temeiul legislației naționale ([28]), într-un mod competitiv și nediscriminatoriu și în conformitate cu principiile Uniunii.

(67) Italia susține, de asemenea, că măsurile nu au denaturat concurența și nu au afectat schimburile comerciale dintre statele membre. Sectorul portuar din Italia nu este liberalizat; prin urmare, autoritățile portuare italiene nu operează în sectoare deschise concurenței. Potrivit autorităților italiene, Comisia a săvârșit o eroare în decizia de inițiere a procedurii atunci când a calificat activitatea ca fiind mai degrabă de „închiriere" decât de „acordare a unei concesiuni asupra activelor statului". Spre deosebire de un locatar care închiriază un activ, un concesionar trebuie să respecte interesul public și să se supună unor controale efectuate de autoritățile portuare în conformitate cu dreptul public.

(68) În plus, Italia susține că s-a omis de către Comisie luarea în considerare a diferențelor dintre statele membre în ceea ce privește modul de administrare a porturilor. În absența unei abordări uniforme la nivelul Uniunii, Italia a optat pentru menținerea administrării sectorului portuar în cadrul misiunii publice. Prin urmare, având în vedere că sectorul portuar în Italia nu este liberalizat și în măsura în care autoritățile portuare nu își desfășoară activitatea într-un sector deschis concurenței, în opinia Italiei măsurile nu denaturează concurența și nu afectează schimburile comerciale dintre statele membre în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

(69) Autoritățile italiene consideră că o calificare a măsurilor drept ajutor de stat ar reprezenta o încălcare a articolului 345 din TFUE, care stabilește principiul neutralității între entitățile publice și private. Un proprietar privat ar putea investi orice sumă dorește în activele sale, în timp ce investițiile realizate de stat în infrastructura proprie ar reprezenta întotdeauna ajutor de stat. Autoritățile italiene nu sunt de acord cu opinia preliminară a Comisiei potrivit căreia proprietarii privați ar realiza, în mod normal, investiții care sunt profitabile (un exemplu ar putea fi investițiile pentru îmbunătățirea imaginii).

(70) De asemenea, Italia afirmă că, în conformitate cu articolul 345 din TFUE, dreptul UE nu poate impune o privatizare asupra statelor membre și nici nu impune vânzarea activelor pe care statul membru a decis să le păstreze în proprietate publică, în special în absența unor măsuri comune de liberalizare a sectorului. Orice altă interpretare ar încălca principiul general al egalității de tratament, care implică faptul că este ilegal să se trateze în același mod fapte care sunt diferite.

(71) În plus, Comisia nu poate împiedica statele membre să efectueze activitatea de menținere a acestor active. Dreptul de a menține activele proprii în condiții de funcționare și de a asigura că acestea funcționează eficient se află la baza dreptului de proprietate, care în prezent este protejat, de asemenea, de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, o sursă primară de drept care este obligatorie inclusiv pentru instituțiile Uniunii.

([28]) Concesiunea a fost atribuită în temeiul articolului 36 din Codul naval (*Codice navale*) și al articolului 18 din Regulamentului privind Codul naval (*Regolamento per l' esecuzione del codice della navigazione marittima*).

(72) În ceea ce privește calificarea măsurilor drept ajutor existent, Italia subliniază că, în concluziile preliminare transmise reclamantului în 2013, Comisia a declarat că docurile uscate în cauză fac parte din domeniul maritim al statului. Autoritățile italiene subliniază că, până la hotărârea pronunțată în cauza Leipzig Halle, Comisia însăși a considerat investițiile în infrastructură, inclusiv în zonele portuare, drept o activitate care nu se încadrează în domeniul de aplicare a articolului 107 din TFUE. În perioada în care au fost decise lucrările la docurile nr. 1, 2 și 3 din portul Napoli (și anume, înainte de 2001), sprijinul public pentru infrastructură nu constituia în mod normal ajutor, ci mai degrabă măsuri generale derivate din suveranitatea statului în ceea ce privește politica economică, amenajarea teritoriului și dezvoltare.

(73) Autoritățile italiene fac trimitere în continuare la Comunicarea privind noțiunea de ajutor de stat ([29]), în care se stabilește că, datorită incertitudinii care exista înainte de adoptarea hotărârii în cauza Aéroports de Paris, autoritățile publice puteau considera, în mod legitim, că finanțarea publică a infrastructurii acordată înainte de hotărârea respectivă nu constituie ajutor de stat și că, prin urmare, astfel de măsuri nu trebuiau să fie notificate Comisiei. Prin urmare, Italia consideră că măsurile în cauză nu pot fi puse la îndoială pe baza normelor privind ajutoarele de stat, având în vedere principiile securității juridice și încrederii legitime ([30]).

(74) În ceea ce privește concluzia preliminară a Comisiei din decizia de inițiere a procedurii potrivit căreia sprijinul acordat de stat pentru instalațiile de construcții navale și de reparații navale a fost întotdeauna considerat ajutor de stat (chiar înainte de hotărârea pronunțată în cauza Leipzig Halle), autoritățile italiene au comunicat următoarele observații. Potrivit Italiei, în decizia de inițiere a procedurii Comisia face trimitere în mod eronat la Decizia 94/374/CE a Comisiei ([31]). Italia afirmă că, în temeiul deciziei respective, diverse măsuri de sprijin public pentru sprijinirea „instalațiilor de reparații navale de pe [un] doc uscat" ar putea intra în domeniul de aplicare a articolului 107 din TFUE. Astfel, decizia a făcut referire la „instalații", și anume suprastructuri portuare (structuri mobile, macarale etc.) deținute de concesionari individuali, și nu la infrastructuri portuare deținute de stat. Decizia prevede în mod expres că (i) finanțarea publică a entității care administrează portul italian „se referă la administrarea infrastructurilor regionale și nu constituie, prin urmare, ajutor de stat" și că (ii) măsurile pentru „finanțarea infrastructurilor care urmează să fie instituite de o autoritate publică […] nu pot fi considerate ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE", confirmând faptul că, până la hotărârea în cauza Leipzig-Halle, Comisia însăși a considerat investițiile în infrastructură, inclusiv în zonele portuare, ca fiind o activitate care nu se încadrează în domeniul de aplicare a articolului 107 din TFUE.

(75) Italia reiterează argumentul conform căruia autoritățile portuare italiene nu își desfășoară activitatea pe o piață care este deschisă concurenței. În conformitate cu jurisprudența constantă, ajutorul pus în aplicare pe piețele neliberalizate constituie ajutor existent care poate doar să fie declarat incompatibil ex nunc și, ca atare, nu trebuie să fie rambursat.

3.1.2. *Cu privire la prezența ajutorului în favoarea CAMED*

(76) În ceea ce privește presupusul ajutor în favoarea CAMED, autoritățile italiene au explicat că, în temeiul legislației italiene, lucrările extraordinare de renovare a docurilor uscate intră în domeniul de competență al proprietarului (și anume, statul), și nu al administratorului infrastructurii. În mod similar unui contract de închiriere, lucrările obișnuite se încadrează în domeniul de competență al operatorului, în timp ce proprietarul trebuie să se asigure că infrastructura rămâne adecvată pentru utilizarea care este permisă operatorului în temeiul contractului de concesiune pe întreaga durată de valabilitatea a acestuia. La sfârșitul perioadei de concesiune, infrastructura va rămâne în proprietatea statului. Potrivit autorităților italiene, acest lucru este valabil nu numai pentru concesiunea din 2004 atribuită CAMED, ci pentru toate concesiunile pentru utilizarea și exploatarea proprietăților deținute de stat ([32]).

(77) Italia susține, prin urmare, că măsurile au un domeniul de aplicare general și transversal deoarece, în conformitate cu modelul public în care legiuitorul italian a organizat sectorul portuar, fiecare autoritate portuară italiană (nu doar APN) a primit întotdeauna și continuă să primească fonduri publice destinate finanțării lucrărilor de infrastructură pentru activele aflate în proprietatea statului. Din aceasta rezultă că toate întreprinderile (nu doar

([29]) Comunicarea Comisiei privind noțiunea de ajutor de stat astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO C 262, 19.7.2016, p. 1).

([30]) Italia subliniază că hotărârea în cauza Aéroports de Paris a descris administrarea aeroporturilor și nu construcția infrastructurii ca o activitate economică. Prin urmare, este necesar să se facă trimitere cel puțin la hotărârea în cauza Leipzig-Halle. Autoritățile italiene continuă să aducă argumente împotriva transpunerii acestei hotărâri în sectorul portuar, întrucât există un risc foarte mare ca aplicarea acesteia să atragă întreaga politică economică și industrială a statelor membre din sectorul portuar în domeniul de aplicare a normelor privind ajutoarele de stat, cu efect asupra domeniilor de competență relative ale Uniunii și ale statelor membre într-un mod care este în detrimentul statelor membre.

([31]) A se vedea, de exemplu, Decizia 94/374/CE a Comisiei din 2 februarie 1994 cu privire la Legea regională din Sicilia nr. 23/1991 privind asistența extraordinară pentru industrie și articolul 5 din Legea regională din Sicilia nr. 8/1991 privind, în special, finanțarea acordată societății Sitas (JO L 170, 5.7.1994, p. 36).

([32]) Autoritățile italiene au furnizat, de asemenea, exemple de situații similare în care alți concesionari care desfășoară activități în portul Napoli au încheiat acorduri similare, în temeiul cărora lucrările efectuate pentru diferite elemente de infrastructură au fost finanțate de autoritatea portuară. Mai exact, autoritățile italiene fac referire la un contract de concesiune semnat de autoritatea portuară cu reclamantul în acest caz pentru desfășurarea activităților de construcții navale în portul Napoli, în cazul căruia lucrările de întreținere (de rutină) sunt în responsabilitatea concesionarului, în timp ce autoritatea portuară a fost de acord să finanțeze construcția unui nou doc (lucrare specifică).

CAMED) care desfășoară activități în zona portuară în toate porturile italiene (nu doar Napoli) și în toate sectoarele economice (nu doar sectorul construcțiilor navale) au „beneficiat" de „ajutor" care este identic cu ajutorul despre care se presupune că a beneficiat CAMED. Autoritățile italiene susțin că toți operatorii economici care au obținut o concesiune asupra proprietății de stat: (i) au participat la un proces deschis și competitiv, (ii) au fost în măsură să utilizeze zonele, activele și infrastructura construită și reparată folosind fonduri publice și (iii) au plătit o taxă de utilizare a terenului în conformitate cu legislația națională. Prin urmare, CAMED nu a obținut niciun avantaj selectiv în raport cu alte întreprinderi care se află în aceeași situație juridică și de fapt, cum ar fi ceilalți constructori de nave, operatorii de terminale, companiile de transport etc. ([33]). În plus, prin Regulamentul din 2002, CAMED este obligată să acorde altor operatori acces la infrastructura deținută de stat în condiții egale și pe baza criteriilor de prioritate transparente și nediscriminatorii, în conformitate cu tarifele publicate, care, în opinia autorităților italiene, reiterează în continuare caracterul non-selectiv al măsurilor.

(78) Taxa de utilizare a terenului plătită de CAMED pentru utilizarea proprietății deținute de stat este stabilită în conformitate cu legislația națională și, în special, cu Decretul ministerial nr. 595/1995. APN nu a dispus de posibilitatea de a percepe taxe mai reduse societății CAMED, întrucât aceasta nu este o taxă comercială negociată între părți în conformitate cu taxele de pe piață. Taxele de utilizare a terenului sunt determinate în mod obiectiv și sunt identice pentru toate concesiunile funciare din sectorul maritim pentru acest tip de activități, așadar în mod neselectiv. Prin urmare, măsura nu a redus costurile care urmau să fie suportate de APN și nici nu a permis acesteia să perceapă societății CAMED taxe mai mici.

(79) În plus, autoritățile italiene consideră că nu este necesar ca, pe parcursul perioadei de concesiune, concesionarul activelor deținute de stat să investească o sumă care, atunci când este combinată cu taxa plătită, să fie egală cu suma aferentă unei activități de menținere specifică desfășurată de către stat în calitate de unic proprietar al activului. Concesionarul – pe parcursul utilizării temporare a activului – nu are obligația de a suporta aceleași sarcini financiare ca un proprietar în vederea menținerii acestor active în condiții de funcționare, sporind astfel valoarea lor.

(80) Autoritățile italiene susțin, de asemenea, că decizia de inițiere a procedurii nu ia în considerare faptul că, deși nu era necesar, CAMED a realizat un plan de investiții complementare celor desfășurate de APN, care depășește 40 de milioane EUR.

(81) Autoritățile italiene sunt de opinie că, prin proiectul de investiții, CAMED nu a obținut niciun avantaj, întrucât concesiunea din 2004 a fost atribuită societății CAMED prin intermediul unei proceduri deschise și publice (a se vedea considerentul 15), iar CAMED are dreptul de a exploata o infrastructură care trebuie să fie adecvată pentru utilizarea convenită. În plus, în opinia autorităților italiene, Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului ([34]) privind atribuirea contractelor de concesiune nu se aplică ofertelor de concesiune a zonelor portuare. Prin urmare, APN nu a avut obligația de a lansa o cerere de ofertă pentru atribuirea concesiunii legate de docurile uscate, în special cele referitoare la concesiunile acordate cu mai mult de 10 ani înainte de intrarea în vigoare a directivei.

(82) Italia susține, de asemenea, că măsurile nu denaturează concurența și nu afectează schimburile comerciale dintre statele membre deoarece acestea nu consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu celelalte întreprinderi din același sector de activitate. În condițiile stabilite prin Regulamentul din 2002, orice întreprindere poate solicita să utilizeze docurile, indiferent de locul său de stabilire. Autoritățile italiene consideră că, prin urmare, măsurile nu au niciun efect asupra investițiilor transfrontaliere și/sau asupra condițiilor de stabilire.

(83) Potrivit Italiei, Comisia nu poate să conteste o măsură publică generală care se aplică pe întreg teritoriul național și tuturor întreprinderilor care își desfășoară activitatea pe acest teritoriu susținând că măsura conferă un avantaj acestor operatori în raport cu condițiile de care beneficiază întreprinderile care sunt stabilite și își desfășoară activitatea în alte state membre. Măsura în care se conferă un avantaj selectiv ar trebui determinată, de fapt, doar la nivel național, întrucât în absența unor norme comune la nivelul Uniunii, o comparație cu condițiile oferite întreprinderilor în diferite state membre ar compara, într-adevăr, situații de fapt și de drept diferite care rezultă din diferențele legislative și de reglementare dintre statele membre, și, prin urmare, ar denatura obiectivul și funcționarea controlului ajutoarelor de stat.

(84) Autoritățile italiene reiterează argumentele referitoare la calificarea măsurilor drept ajutor existent (a se vedea considerentul 75).

([33]) Autoritățile italiene au explicat faptul că, în special la nivel local, în aplicarea Legii nr. 413/1998, autoritatea portuară din Napoli a adoptat o serie de măsuri, utilizând fonduri publice pentru a renova și a moderniza un număr mare de active deținute de stat și elemente de infrastructură, utilizate de întreprinderile care desfășoară activități în toate sectoarele economice și nu numai de societățile de construcții navale, și a furnizat exemple specifice.

([34]) Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind atribuirea contractelor de concesiune (JO L 94, 28.3.2014, p. 1).

3.1.3. *Cu privire la presupusul ajutor în favoarea APN și CAMED*

(85) Italia nu este de acord cu evaluarea Comisiei potrivit căreia acordarea a avut loc atunci când fiecare dintre investiții a fost inclusă în programul de investiții pe baza cererilor autorităților portuare. Italia reiterează faptul că data acordării unei scheme de ajutoare de stat trebuie să fie identificată ca momentul în care a intrat în vigoare temeiul juridic care creează un drept pentru presupusul beneficiar de a obține măsuri de sprijin, și nu data adoptării măsurilor de punere în aplicare ulterioare, potențial numeroase. Italia constată că toate măsurile de punere în aplicare identificate de Comisie se referă în mod expres la actele de refinanțare în temeiul Legii nr. 413/1998, care este, prin urmare, unicul temei juridic veritabil pentru acțiune, precum și la diferitele decizii luate de APN în 2001 și la concesiunea atribuită CAMED în 2004.

(86) Potrivit autorităților italiene, măsurile nu ar trebui să fie evaluate pe baza cadrelor privind construcțiile navale (a se vedea considerentul 48), dat fiind că măsurile specifice se referă doar la menținerea specifică a infrastructurii portuare deținute de stat. În opinia autorităților italiene, presupusul ajutor nu este destinat să promoveze o creștere a productivității instalațiilor existente pe un șantier naval, și anume suprastructura portuară (structuri mobile, macarale etc.), ci, mai degrabă, să desfășoare o activitate de menținere specifică a anumitor elemente ale infrastructurii portuare care sunt în proprietatea unică a statului. Acest lucru este necesar pentru a preveni ca elementele respective să devină învechite, în special în ceea ce privește siguranța, și având în vedere faptul că toți utilizatorii portuari pot avea acces la acestea în condiții de egalitate și nediscriminatorii. Astfel, compatibilitatea măsurilor în cauză nu poate fi evaluată pe baza normelor sectoriale privind ajutoarele în domeniul construcțiilor navale.

(87) Potrivit Italiei, măsurile sunt compatibile cu piața internă în conformitate atât cu articolul 107 alineatul (2) litera (b), cât și cu articolul 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE, întrucât acestea urmăresc să restabilească bunurile deținute de stat după cel de Al Doilea Război Mondial și în urma cutremurului din 1980 care au afectat orașul Napoli. Presupusele măsuri de ajutor sunt proporționale, întrucât finanțarea publică este limitată la ceea ce este strict necesar, iar lucrările de întreținere specifice au fost atribuite în cadrul unei proceduri de cerere de oferte deschise și competitive, ceea ce a permis reducerea costurilor comparativ cu estimările inițiale. Autoritățile italiene precizează, de asemenea, că societatea CAMED a efectuat investiții importante, reducând intensitatea contribuției publice la aproximativ 40 % din costurile totale ale investiției. De asemenea, măsurile sunt proporționale deoarece – pe baza legislației aplicabile concesiunilor publice – lucrările efectuate de concesionar rămân în proprietatea statului la sfârșitul perioadei de concesiune, iar CAMED nu ar avea dreptul la o compensație sau rambursare. Italia reiterează faptul că presupusele măsuri de ajutor aduc beneficii economiei unei regiuni dezavantajate, care este o regiune asistată în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (a) din TFUE.

(88) Autoritățile italiene au prezentat în noiembrie 2017 informații suplimentare, în care și-au reiterat punctul de vedere potrivit căruia normele privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale nu constituie temeiul juridic corespunzător pentru a evalua compatibilitatea ajutorului. Cu toate acestea, autoritățile italiene au prezentat următoarele observații.

(89) În ceea ce privește compatibilitatea ajutorului acordat APN, Italia a confirmat că APN nu a transmis cereri de ajutor (invocând normele relevante în domeniul construcțiilor navale) înainte de începerea lucrărilor pentru fiecare dintre investiții. Autoritățile italiene au confirmat poziția lor potrivit căreia fondurile au fost utilizate pentru menținerea infrastructurii portuare existente și nu constituie ajutor acordat instalațiilor de construcții navale.

(90) În final, Italia argumentează că sumele examinate nu puteau fi recuperate deoarece termenul de prescripție stabilit la articolul 17 din Regulamentul de procedură a expirat.

4. **OBSERVAȚIILE PREZENTATE DE PĂRȚILE INTERESATE**

4.1. **Observațiile prezentate de CAMED**

(91) CAMED susține că legalitatea măsurilor în cauză a fost deja examinată și constatată în 2006, atunci când Comisia a solicitat informații din partea autorităților italiene și, ulterior, a încheiat procedura. Decizia de inițiere a procedurii constituie astfel o revocare ilegală a deciziei de încheiere, la peste 10 ani de la prima măsură, care încalcă principiile generale ale dreptului Uniunii privind buna administrare, securitatea juridică și protecția jurisdicțională efectivă.

(92) În plus, CAMED consideră că măsurile în cauză nu constituie ajutoare de stat, fie în favoarea APN, fie în sine, deoarece se referă mai degrabă la gestionarea și administrarea obișnuită a unei anumite categorii de active decât la o activitate economică specifică, și anume proprietatea publică aparținând statului. Niciuna dintre condițiile prevăzute la articolul 107 alineatul (1) din TFUE nu este îndeplinită.

(93) CAMED reiterează argumentele Italiei potrivit cărora autoritățile portuare sunt entități publice neeconomice cărora li se interzice în temeiul Legii nr. 84/1994 să desfășoare orice alte activități economice în afară de furnizarea serviciilor portuare. Potrivit CAMED, autoritățile portuare italiene nu dispun de libertatea de a stabili valoarea taxelor de stat colectate de la concesionari în numele statului, întrucât acestea au fost stabilite în Decretul ministerial nr. 595/1995.

(94) Potrivit CAMED, lucrările nu conferă un avantaj economic în favoarea APN sau în favoarea sa. Activitatea de întreținere în scopuri de remediere a activelor publice în cauză prin lege revine exclusiv statului în calitatea sa de proprietar și, în plus, este necesară și esențială pentru îndeplinirea OSP. Astfel, măsurile nu scutesc CAMED de nicio sarcină financiară și nu îi conferă acesteia niciun avantaj.

(95) CAMED subliniază, de asemenea, că atunci când măsurile publice au fost planificate și aprobate, aceasta nu era concesionarul terenului public în cauză, întrucât procedura de cerere de oferte deschisă și competitivă nu avusese încă loc. Prin urmare, APN și-a asumat angajamentul de a efectua investiții indiferent de identitatea viitorului concesionar. Orice întreprindere ar fi putut să prezinte o ofertă concurentă pentru concesiune și ar fi putut obține bunurile concesionate. Prin urmare, procedura trece testul operatorului economic privat în economia de piață și nu conferă niciun avantaj ofertantului câștigător.

(96) CAMED afirmă în continuare că măsurile în cauză nu sunt selective, întrucât acestea constituie o metodă standard de intervenție a statului care, în general (și nu doar pentru porturi sau industria construcțiilor navale), urmărește să mențină o mare cantitate și varietate de bunuri publice și o infrastructură în stare de funcționare. Aceasta se aplică în special activelor pentru care statul a decis că ar trebui să aparțină proprietății publice – o decizie care nu face obiectul controlului Comisiei în temeiul articolului 345 din TFUE. În cazul de față, lucrările au fost planificate și aprobate, de asemenea, ca parte a unui program de finanțare lansat în 1998 prin legislația națională pentru construcția de infrastructuri în vederea extinderii, modernizării și reabilitării tuturor porturilor italiene.

(97) Potrivit CAMED, acest fapt demonstrează în plus caracterul neselectiv al măsurilor, atât în ceea ce privește (i) poziția APN în raport cu toate celelalte autorități portuare, care au beneficiat de aceeași finanțare publică pentru a interveni asupra bunurilor și infrastructurii publice din porturi aflate sub jurisdicția lor teritorială, cât și (ii) poziția CAMED în raport cu alte întreprinderi care își desfășoară activitatea în sectorul construcțiilor navale și în alte sectoare, fie în portul Napoli, fie în orice alt port italian.

(98) În plus, în opinia CAMED, în temeiul normelor care reglementează utilizarea infrastructurii publice pentru care au fost efectuate lucrări de întreținere, orice întreprindere are dreptul să aibă acces, la cerere, la docurile administrate de aceasta în temeiul concesiunii, pe baza unor criterii transparente și nediscriminatorii și în schimbul plății tarifelor publice. Accesul la infrastructură este asigurat în condiții de concurență echitabile cu alți utilizatori potențiali, nu numai cu alte societăți de reparații navale, dar și cu orice parte interesată de utilizarea infrastructurii, de exemplu societățile de transport maritim, operatorii de servicii portuare, agenții maritimi și societățile de administrare a navelor. CAMED consideră că acest fapt servește drept confirmare a caracterului neselectiv al măsurilor de renovare a docurilor, care nu favorizează „anumite întreprinderi sau producția anumitor bunuri”.

(99) CAMED reiterează, de asemenea, argumentele Italiei privind lipsa denaturării concurenței sau a efectului asupra schimburilor comerciale între statele membre.

(100) CAMED consideră că măsurile ar fi, în orice caz, compatibile cu piața internă atât în temeiul articolului 107 alineatul (2) din TFUE, întrucât acestea au drept scop recuperarea „pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente excepționale”, în cazul de față bombardamentele și cutremurul din 1980, cât și în temeiul articolului 107 alineatul (3) din TFUE, întrucât măsurile urmăresc un obiectiv de interes comun. În plus, măsurile sunt proporționale, ca urmare a investițiilor realizate de CAMED însăși (în valoare de 42 541 495 EUR), care au redus intensitatea intervenției statului la aproximativ 40 % din costurile totale. Conform informațiilor furnizate, CAMED a investit 11,1 milioane EUR în docuri, iar celelalte sume în elemente legate, de exemplu, de bunurile/terenurile care fac obiectul taxei de concesiune, antrepozitare și clădiri, costurile de transport, echipamente informatice și de birou.

(101) În final, CAMED afirmă că, în cazul în care se consideră că măsurile reprezintă ajutor, ajutorul ar constitui ajutor existent, având în vedere faptul că termenul de prescripție prevăzut la articolul 17 din Regulamentul de procedură a expirat.

4.2. **Observațiile prezentate de reclamant**

(102) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia APN ar trebui considerată drept o întreprindere care desfășoară activități economice. Reclamantul consideră că până în prezent ar trebui să fie un fapt incontestabil că porturile naționale desfășoară activități economice, aflându-se în concurență între ele și cu

alte porturi europene și mediteraneene, având în vedere clarificările aduse de Comisie în practica sa decizională. De exemplu, în decizia sa din 2012 ([35]), Comisia a considerat că autoritatea portuară din Augusta era o întreprindere în desfășurarea activității sale economice constând în exploatarea infrastructurii portuare aflate în proprietatea statului prin închirierea acestei infrastructuri operatorilor portuari, în schimbul unei taxe de concesiune. Acesta este un precedent pentru APN, întrucât autoritatea portuară din Augusta desfășoară activități în baza acelorași norme naționale ([36]).

(103) În ceea ce privește taxa de concesiune, reclamantul consideră că aceasta fost stabilită în temeiul legislației naționale ([37]) care a fost considerată în mod eronat ca fiind aplicabilă, întrucât concesiunea nu se referă exclusiv la utilizarea docurilor pentru construcțiile navale, ci și la administrarea docurilor uscate de către CAMED. Ca atare, reclamantul susține că, prin atribuirea directă a concesiunii către CAMED fără organizarea unei proceduri de cerere de oferte, APN a renunțat la dreptul său de a primi un comision pentru administrarea docurilor uscate, întrucât APN percepe doar o taxă pentru concesiunea terenului. De asemenea, reclamantul precizează că articolul 6 din contractul de concesiune prevede în mod expres că societatea CAMED achită taxa către CAMED „drept contravaloare pentru această concesiune”, și nu prin intermediul unei impozitări.

(104) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei cu privire la caracterul public al resurselor și la selectivitatea măsurilor în beneficiul APN. De asemenea, reclamantul susține în mod specific că măsurile nu pot reprezenta un simplu transfer de resurse între administrațiile publice. Într-adevăr, în conformitate cu Legea nr. 84/1994, deși autoritățile portuare sunt entitățile publice neeconomice care au personalitate juridică în temeiul dreptului public, acestea se bucură de autonomie administrativă și monetară, iar controlul ministerelor nu se aplică atribuirii de concesiuni legate, printre altele, de administrarea docurilor uscate.

(105) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia măsurile nu îndeplinesc cele patru condiții prevăzute în cauza Altmark și că, prin urmare, administrarea docurilor uscate de către APN nu reprezintă un serviciu de interes economic general și acordă APN un avantaj economic.

(106) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia măsurile sunt de natură să denatureze concurența între porturile europene și să afecteze schimburile comerciale între statele membre. În special, reclamantul reiterează faptul că porturile italiene concurează cu diferite porturi europene pe o piață concurențială și, prin urmare, că argumentul autorităților italiene potrivit căruia cererea pentru infrastructura de reparații navale are loc la nivel local trebuie să fie respins.

(107) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei cu privire la existența ajutorului de stat în favoarea CAMED deoarece APN poate să fi renunțat la resursele publice prin atribuirea concesiunii privind docurile uscate către CAMED la un preț care este sub prețul pieței. Reclamantul susține, de asemenea, evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia CAMED a beneficiat de un avantaj economic, atât din cauză că concesiunea a fost atribuită nu printr-o procedură de cerere de oferte adecvată, ci printr-o procedură diferită (a cărei publicitate a avut loc numai la nivel local), cât și din cauza faptului că taxa de concesiune a fost stabilită pe baza unui parametru determinat (fără a se ține seama de infrastructura prezentă în zonă), și nu pe baza unui preț de piață. Reclamantul a explicat încă o dată că respectiva concesiune include nu numai dreptul de a utiliza infrastructura deținută de stat pentru construcții navale, ci și pentru administrarea docurilor uscate. Într-adevăr, modul de stabilire a taxei de concesiune reflectă cele două activități desfășurate de CAMED și valoarea economică reală a concesiunii.

(108) Reclamantul afirmă, de asemenea, că administrarea docurilor uscate este un serviciu cu valoare economică semnificativă, care ar putea fi estimat la o cifră de afaceri anuală pentru CAMED cuprinsă între 6 milioane EUR și 9 milioane EUR (comparativ cu o taxă anuală plătită de CAMED în valoare de 137 409,68 EUR) și, prin urmare, că valoarea pe întreaga perioadă a concesiunii pentru administrarea docurilor uscate publice se situează între 180 de milioane EUR și 270 de milioane EUR. În special, veniturile din taxe încasate de CAMED sunt formate din taxe plătite pentru: (i) utilizarea docurilor uscate și (ii) furnizarea de către CAMED a altor servicii conexe (de exemplu, activitate necesară pentru intrarea, ieșirea și întreținerea unei nave într-un doc sau furnizarea de energie electrică). Reclamantul subliniază că CAMED poate stabili taxele în mod liber fără niciun control al APN și că taxele percepute de CAMED sunt excesive și mult mai mari decât taxele percepute de administratorii unui tip similar de infrastructură localizați în alte porturi (în noiembrie 2012, CAMED și-a majorat taxele cu peste 300 %).

(109) Reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia condițiile cumulative din cauza Altmark nu sunt îndeplinite pentru CAMED și că, prin urmare, nu se poate considera că activitățile CAMED

([35]) Decizia Comisiei din 19 decembrie 2012 în cazul SA.34940 – Portul Augusta (JO C 77, 15.3.2013, p. 1).
([36]) Legea nr. 84/1994, legea-cadru italiană privind porturile.
([37]) Decretul nr. 595 al ministrului Transporturilor și Navigației din 15 noiembrie 1995, după consultarea ministrului Trezoreriei pentru finanțe, intitulat „Regulamentul privind normele de stabilire a taxelor pentru concesiunile publice în sectorul maritim”, în GURI nr. 158 din 8 iulie 1996.

constituie OSP. Reclamantul consideră că, în cel mai bun caz, doar funcționarea docului uscat nr. 3 poate constitui un serviciu public, întrucât acesta reprezintă cel mai mare bazin din portul Napoli. În plus, în realitate, docurile uscate administrate de CAMED nu sunt cu adevărat disponibile utilizatorilor. CAMED este un utilizator privilegiat care împiedică alți operatorii portuari să aibă acces liber. În plus, taxele percepute de CAMED pentru acordarea accesului utilizatorilor la infrastructură sunt presupus mai mari decât prețul pieței.

(110) Potrivit reclamantului, măsurile denaturează concurența la două niveluri. În primul rând, în calitate de administrator al infrastructurii, CAMED a beneficiat de un avantaj față de concurenții potențiali prin (i) atribuirea concesiunii pentru administrarea docurilor uscate fără o procedură de cerere de oferte și (ii) plata unei taxe nejustificat de mici către APN, în timp ce a perceput taxe excesiv de mari de la societățile de reparații navale care doreau să utilizeze docurile. În al doilea rând, ca societate de reparații navale, CAMED a beneficiat de un avantaj în calitate de utilizator privilegiat nejustificat al docurilor publice.

(111) În ceea ce privește efectul asupra schimburilor comerciale, reclamantul subliniază că cererea de infrastructură pentru construcții navale provine, în principal, de la operatorii internaționali, care aparțin adesea grupurilor multinaționale mari.

(112) În ceea ce privește compatibilitatea măsurilor de ajutor cu piața internă, reclamantul este de acord cu evaluarea preliminară a Comisiei potrivit căreia docurile uscate nu sunt infrastructuri de transport și, ca atare, nu se încadrează în domeniul de aplicare a articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE. În plus, reclamantul consideră că măsurile nu îndeplinesc criteriile de compatibilitate ale (i) articolului 107 alineatul (3) litera (a) sau (c) privind ajutoarele regionale sau ale (ii) Cadrului privind SIEG din 2011 sau ale (iii) normelor sectoriale privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale.

(113) În final, reclamantul susține opinia Comisiei potrivit căreia măsurile de ajutor au fost acordate în momentul în care lucrările respective au fost incluse în programul de investiții elaborat pe baza solicitărilor APN, și nu în 1998 (după cum susțin autoritățile italiene), prin articolul 9 din Legea nr. 413/1998.

5. **EVALUARE**

(114) În conformitate cu articolul 107 alineatul (1) din TFUE, „sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre”.

(115) Calificarea unei măsuri drept ajutor în sensul acestei dispoziții presupune, prin urmare, îndeplinirea următoarelor condiții cumulative: (i) măsura trebuie să fie imputabilă statului și să fie finanțată din resurse de stat; (ii) aceasta trebuie să confere un avantaj beneficiarului său; (iii) acest avantaj trebuie să fie selectiv; și (iv) măsura trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența și să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre.

5.1. **Existența ajutorului în favoarea autorității portuare din Napoli**

5.1.1. *Noțiunea de întreprindere*

(116) În temeiul legislației italiene, autoritățile portuare sunt entități publice fără caracter economic care urmăresc să asigure întreținerea și dezvoltarea infrastructurii portuare. În acest scop, resursele financiare aflate la dispoziția unei autorități portuare pot fi utilizate exclusiv pentru administrarea portului și pentru îndeplinirea funcțiilor atribuite acesteia prin lege (a se vedea considerentul 55).

(117) Curtea de Justiție a Uniunii Europene ([38]) („Curtea de Justiție”) a definit în mod sistematic întreprinderile ca fiind entități care desfășoară o activitate economică, indiferent de statutul lor juridic și de modul în care acestea sunt finanțate. Curtea de Justiție a susținut în mod constant faptul că orice activitate care constă în furnizarea de bunuri și servicii pe o piață constituie o activitate economică ([39]).

(118) Clasificarea unei anumite entități ca întreprindere depinde, prin urmare, de natura activităților sale. Acest principiu general are trei consecințe importante: (i) statutul entității în dreptul intern nu este determinant, (ii) aplicarea normelor privind ajutorul de stat nu depinde de măsura în care o entitate este înființată pentru a genera profit și (iii) clasificarea unei entități ca întreprindere se face întotdeauna în raport cu o activitate specifică.

([38]) A se vedea, de exemplu, hotărârea în cauza C-41/90, Höfner și Elsner/Macrotron, ECLI:EU:C:1991:161, punctul 21; hotărârea în cauza C-160/91, Poucet și Pistre/AGF și Cancava, ECLI:EU:C:1993:63, punctul 17; hotărârea în cauza C-35/96, Comisia/Italia, ECLI:EU:C:1998:303.

([39]) A se vedea hotărârea în cauza C-118/85, Comisia/Italia, ECLI:EU:C:1987:283, punctul 7; hotărârea în cauza C-35/96, Comisia/Italia, ECLI:EU:C:1998:303, punctul 36; hotărârea în cauzele conexate C180/98-C-184/98, Pavlov și alții, ECLI:EU:C:2000:428, punctul 75.

(119) Măsurile în cauză privesc finanțarea pentru renovarea structurală a infrastructurii de reparații navale (docurile uscate) aflate într-un port care este deținut de statul italian, care își exercită drepturile de proprietate prin intermediul APN, care acționează în calitate de administrator. Comisia consideră că docurile uscate nu sunt infrastructuri portuare, ci instalații de producție pentru șantierele navale urmând a fi utilizate pentru activitățile de construcții navale sau de reparații navale. În practica decizională a Comisiei s-a susținut de-a lungul timpului că construcțiile navale reprezintă o activitate economică care implică schimburi comerciale între statele membre. ([40])

(120) Docurile uscate sunt exploatate comercial de APN, care percepe taxe de utilizare a terenului pentru utilizarea acestor docuri. În această privință, spre deosebire de ceea ce susțin autoritățile italiene (a se vedea considerentele 57 și 58), aceste taxe reprezintă o compensație pentru furnizarea unui serviciu economic (și anume, închirierea instalațiilor de reparații navale în schimbul unei remunerații). Taxele constituie una dintre sursele de venit pentru APN, permițându-i să își finanțeze activitățile, care includ investiții pentru a menține docurile uscate în condiții de funcționare. Menținerea docurilor uscate în stare de funcționare pentru reparațiile navale îi permite APN să evite reducerea activităților sale de administrare în ceea ce privește portul și să atragă societăți de reparații navale. De fapt, în lipsa realizării acestor lucrări, docurile uscate nu ar putea fi utilizate în mod corect și, pe termen lung, APN nu ar fi în măsură să își continue activitatea comercială de închiriere în schimbul unei remunerații. În această privință, actul de concesiune din 2004 prevede la articolul 1 că „concesiunea este acordată în scopul desfășurării activităților de conversie și reparare a navelor și ambarcațiunilor de agrement, precum și în scopul administrării docurilor uscate […]” ([41]), specificând astfel în prealabil utilizarea exactă a terenului public în cauză.

(121) Deși nu se poate exclude faptul că, având în vedere funcțiile sale publice, APN poate, de asemenea, să desfășoare activități în sfera misiunii de serviciu public, prezenta decizie vizează exclusiv administrarea instalațiilor din docurile uscate care au beneficiat de ajutor și închirierea acestora contra cost. În conformitate cu jurisprudența constantă, clasificarea unei entități ca întreprindere se face întotdeauna în raport cu o activitate specifică. O entitate care desfășoară atât activități economice, cât și activități neeconomice trebuie considerată ca fiind o întreprindere numai în ceea ce privește prima categorie de activități. Prin urmare, Comisia nu trebuie să adopte o poziție cu privire la măsura în care celelalte activități ale APN (și anume, altele decât închirierea instalațiilor de reparații navale în schimbul unei remunerații) constituie activități economice.

5.1.2. *Imputabilitate și resurse de stat*

(122) Resursele acordate pentru proiectele de investiții au fost transferate către APN de la bugetul de stat. Astfel cum se indică în secțiunea 5.1.1, APN poate fi calificată drept întreprindere în sensul prezentei decizii, fiind o entitate care desfășoară o activitate economică în numele proprietarului, care este statul italian. Prin urmare, transferul respectiv reprezintă un transfer de resurse de stat și este imputabil statului.

5.1.3. *Selectivitate*

(123) Pentru a fi considerată ajutor de stat, o măsură trebuie să fie specifică sau selectivă, în sensul că favorizează doar anumite întreprinderi și/sau producția anumitor bunuri.

(124) Întrucât cazul de față se referă la măsurile de ajutor acordate individual APN, existența unui avantaj economic conduce la prezumția că măsurile sunt selective ([42]).

(125) În orice caz, Comisia constată că măsurile în cauză favorizează APN față de alte întreprinderi care se află într-o situație de fapt și de drept comparabilă cu cea a APN. Legea nr. 413/1998 prevede că ministerul, în urma cererilor din partea autorităților portuare, emite un program de investiții. La cererea APN, programul de investiții a fost adoptat prin două decrete ministeriale (27 octombrie 1999 și 2 mai 2001) (a se vedea considerentul 25). Chiar dacă o serie de alte autorități portuare enumerate în respectivul program de investiții ([43]) au fost în măsură, de asemenea, să utilizeze fonduri publice pentru a realiza investiții în alte porturi italiene, Comisia constată că măsurile favorizează în mod selectiv instalația de construcții navale a APN. Într-adevăr, APN a primit finanțare de la stat pentru a extinde, a moderniza și a reabilita instalația de construcții navale pe care o administrează, spre deosebire de ceilalți administratori de instalații de construcții navale care nu sunt enumerați în programul de

([40]) A se vedea, de exemplu, Decizia Comisiei din 12 mai 2004 privind ajutorul de stat pus în aplicare de Spania pentru ajutor de restructurare suplimentar pentru șantierele navale publice, cazul de ajutor de stat C 40/00 (ex NN 61/00) (2005/173/CE).

([41]) *„la concessione è assentita allo scopo di esercitarvi un cantiere di transformazioni e riparazioni di navi e/o imbarcazioni da diporto nonché per la gestione dei bacini di carenaggio in muratura …”.*

([42]) Hotărârea în cauza T-314/15, Grecia/Comisia, ECLI:EU:T:2017:903, punctul 79.

([43]) Programul din 27 octombrie 1999 enumeră 20 de porturi care beneficiază de fonduri naționale, iar programul din 2 mai 2001 extinde lista respectivă (la 25 de porturi).

investiții, de exemplu deoarece nu erau autorități portuare. Astfel de administratori de instalații de construcții navale care nu sunt enumerați în programul de investiții se află într-o situație de fapt și de drept comparabilă cu cea a APN, însă au trebuit să extindă, să modernizeze sau să reabiliteze infrastructura de construcții navale fără a primi această finanțare de la stat. Potrivit Curții, nici numărul mare de întreprinderi eligibile (care poate include toate întreprinderile dintr-un anumit sector), nici diversitatea și dimensiunea sectoarelor de care aparțin acestea nu oferă temeiuri pentru a concluziona că o măsură de stat constituie o măsură generală de politică economică ([44]). În cele din urmă, Comisia constată că măsurile sunt selective deoarece acestea favorizează, de asemenea, un administrator de instalații de construcții navale și de reparații navale în comparație cu administratorii de instalații de producție sau de reparații din alte sectoare ale economiei. Aceștia din urmă se află într-o situație de fapt și de drept comparabilă întrucât își exercită activitatea economică pe baza instalațiilor de producție sau de reparații pe care le administrează. Cu toate acestea, administratorii în cauză trebuie să își desfășoare activitatea economică fără a beneficia de sprijinul pentru investiții acordat APN.

5.1.4. *Avantaj economic*

(126) Finanțarea publică în valoare de 44 138 854,50 EUR este furnizată prin intermediul granturilor sau al rambursării împrumuturilor contractate de APN cu instituțiile financiare, astfel cum se arată în tabelul 2 de mai sus. Un grant este un instrument financiar nerambursabil care nu comportă niciun cost de finanțare. În mod similar, rambursarea de către stat a împrumuturilor contractate de o întreprindere, care implică zero costuri financiare suportate de întreprinderea respectivă ca beneficiar, nu este disponibilă în condiții normale de piață, întrucât aceasta scutește întreprinderea de obligațiile financiare cu care ar trebui în mod normal să se confrunte. Pe piață, astfel de instrumente de finanțare nu ar fi la dispoziția beneficiarului. Finanțarea publică furnizată conferă, prin urmare, un avantaj economic în favoarea APN.

(127) Cu toate acestea, conform hotărârii Altmark, compensațiile acordate de stat sau prin intermediul resurselor de stat în favoarea întreprinderilor în schimbul obligațiilor de serviciu public care le sunt impuse nu conferă un astfel de avantaj pentru întreprinderile în cauză și, prin urmare, nu constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE dacă sunt îndeplinite patru condiții cumulative: ([45])

— În primul rând, întreprinderea beneficiară trebuie să îndeplinească în mod real obligații de serviciu public, iar aceste obligații au fost definite în mod clar. Întrucât definirea SIEG ține de competența statelor membre, competențele Comisiei sunt limitate, în principiu, la verificarea faptului dacă statul membru a făcut o eroare vădită atunci când a definit serviciul respectiv ca SIEG.

— În al doilea rând, parametrii pe baza cărora se calculează compensația au fost stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent. Necesitatea de a stabili în prealabil parametrii compensației nu înseamnă că această compensație trebuie să fie calculată pe baza unei formule specifice. Mai degrabă, ceea ce contează este să fie clar de la început modul în care trebuie calculată compensația. De regulă, actul relevant de încredințare a OSP trebuie să indice cel puțin conținutul și durata OSP-urilor, întreprinderea și teritoriul în cauză, parametrii de calcul, controlul și examinarea compensației, precum și modalitățile de evitare și de recuperare a oricărei supracompensații.

— În al treilea rând, compensația nu poate depăși ceea ce este necesar pentru acoperirea integrală sau parțială a costurilor înregistrate prin executarea obligațiilor de serviciu public, luând în considerare veniturile relevante și un profit rezonabil pentru executarea acestor obligații.

— În al patrulea rând, atunci când întreprinderea care urmează să îndeplinească obligații de serviciu public nu este aleasă în cadrul unei proceduri de achiziții publice, nivelul compensației necesare a fost determinat pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere obișnuită, bine gestionată și echipată în mod corespunzător cu mijloace de transport astfel încât să poată îndeplini cerințele de serviciu public necesare, le-ar fi suportat în executarea acestor obligații, luând în considerare veniturile relevante și un profit rezonabil pentru îndeplinirea obligațiilor.

(128) În cazul de față (a se vedea considerentul 62), Italia a susținut că articolul 1 litera (g) din Decretul ministerial din 14 noiembrie 1994 a impus o OSP tuturor autorităților portuare italiene. Prin urmare, Comisia va evalua dacă toate cele patru criterii Altmark sunt îndeplinite.

([44]) A se vedea, de exemplu, hotărârea în cauza C-75/97, Belgia/Comisia, ECLI:EU:C:1999:311, punctul 32; hotărârea în cauza C-143/99, Adria-Wien Pipeline și Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, ECLI:EU:C:2001:598, punctul 48.

([45]) A se vedea hotărârea în cauza C-280/00, Altmark Trans/Regierungsprasidium Magdeburg, EU:C:2003:415, punctele 87-88.

(129) Conform jurisprudenței ([46]), deoarece prima condiție Altmark este concepută să asigure transparența și securitatea juridică, aceasta implică îndeplinirea a două criterii minime: (i) întreprinderea trebuie să fie în mod efectiv însărcinată cu executarea obligațiilor de serviciu public și (ii) natura, durata și domeniul de aplicare a acestor obligații trebuie să fie definite în mod clar. În absența unei definiții clare a unor astfel de criterii obiective, nu este posibil să se verifice dacă o anumită activitate poate fi acoperită de noțiunea de SIEG. Aceste două criterii minime implică o aplicare strictă și nu sunt vizate de marja de apreciere largă a statelor membre. Prin urmare, Comisia controlează îndeplinirea lor în mod strict, iar în această etapă nu se aplică testul erorii vădite. Testul erorii vădite se aplică numai într-o etapă ulterioară, în scopul de a verifica dacă serviciile și obligațiile încredințate efectiv și definite clar sunt adecvate pentru desemnarea ca SIEG. Doar în această etapă ulterioară poate fi relevantă existența unei disfuncționalități a pieței.

(130) În cazul de față, natura, durata și domeniul de aplicare a obligației de serviciu public care ar fi încredințată APN nu au fost definite în mod clar. Contrar celor susținute de autoritățile italiene (a se vedea considerentul 63), legislația națională [articolul 1 litera (g) din Decretul ministerial din 14 noiembrie 1994] descrie doar în termeni foarte generali obligația impusă tuturor autorităților portuare, care constă în administrarea docurilor uscate [„*gestione di (…) bacini di carenaggio per il settore industriale*”], fără nicio altă precizare. Articolul 1 litera (g) nu definește durata presupusei obligații de serviciu public. În plus, această dispoziție formulată în termeni generali nu definește în mod clar natura și domeniul de aplicare a obligației.

(131) În orice caz, în ceea ce privește măsura în care obligațiile de serviciu public sunt adecvate pentru desemnarea ca SIEG, Comisia constată că autoritățile italiene au săvârșit o eroare vădită. Autoritățile italiene nu au furnizat dovezi din care să reiasă că APN, prin închirierea instalațiilor de reparații navale în schimbul unei remunerații, furnizează o activitate care nu este disponibilă pe piață în condiții comparabile în ceea ce privește prețul, calitatea, continuitatea și accesul la serviciu. Comisia consideră că existența (sau posibilitatea creării) altor docuri uscate și docuri plutitoare de aceleași dimensiuni în portul Napoli și în alte porturi învecinate poate exclude clasificarea administrării unui anumit doc uscat de către autoritatea portuară drept SIEG. În plus, instalațiile subvenționate nu aduc beneficii generale pentru societate, ci mai degrabă un simplu serviciu pentru societățile de reparații navale din zona Napoli ([47]). În hotărârea în cauza Enirisorse ([48]), Curtea a confirmat că exploatarea oricărui port comercial nu constituie în mod automat un serviciu de interes economic general. În consecință, Comisia consideră că serviciile economice furnizate de APN nu prezintă caracteristici speciale în comparație cu închirierea instalațiilor de reparații navale pe piață ([49]) și nu abordează niciun eșec al pieței.

(132) În ceea ce privește a doua și a treia condiție Altmark, Comisia observă următoarele aspecte. Decretul ministerial din 14 noiembrie 1994 nu prezintă nicio cuantificare sau niciun parametru obiectiv și transparent pentru calcularea anticipată a compensației pentru OSP care ar fi fost furnizată de APN. De asemenea, actele de acordare (a se vedea considerentul 125) nu specifică în plus presupusa compensație pentru îndeplinirea OSP.

(133) Prin urmare, nu se poate stabili dacă respectiva compensație acordată nu depășește ceea ce este necesar pentru acoperirea costurilor suportate pentru îndeplinirea presupusei OSP, inclusiv un profit rezonabil.

(134) În ceea ce privește a patra condiție Altmark, Comisia constată că, potrivit Italiei, OSP nu a fost și nu poate fi încredințată APN prin intermediul unei proceduri de achiziții publice în temeiul dreptului italian (a se vedea considerentul 66).

(135) Conform hotărârii Altmark, atunci când întreprinderea care trebuie să îndeplinească OSP nu este aleasă în urma unei proceduri de achiziții publice pentru selectarea unui ofertant capabil să furnizeze aceste servicii la cel mai mic cost pentru comunitate, nivelul compensației necesare trebuie să fie determinat pe baza unei analize a costurilor pe care o întreprindere obișnuită, bine gestionată și echipată corespunzător cu mijloacele necesare pentru a îndeplini OSP le-ar fi suportat în îndeplinirea obligațiilor respective, luând în considerare veniturile relevante și un profit rezonabil pentru îndeplinirea obligațiilor.

([46]) Hotărârea în cauzele conexate C-66/16 P - C-69/16 P, Comunidad Autónoma del País Vasco și Itelazpi/Comisia, ECLI:EU:C:2017:999, punctele 72, 73 și 75; A se vedea, de asemenea, Concluziile avocatului general Wathelet în cauzele conexate C-66/16 P-C-69/16 P, Comunidad Autónoma del País Vasco și Itelazpi/Comisia, ECLI:EU:C:2017:654, punctele 112, 114-117 și 121-122.

([47]) A se vedea Comunicarea privind SIEG din 2011, punctul 50.

([48]) Hotărârea în cauzele conexate C-34/01-C-38/01, Enirisorse, ECLI:EU:C:2003:640, punctul 33.

([49]) A se vedea Comunicarea C (2011) 9404 final privind aplicarea normelor Uniunii Europene în materie de ajutor de stat în cazul compensației acordate pentru prestarea unor servicii de interes economic general din 20 decembrie 2011 (Comunicarea privind SIEG din 2011), punctul 45.

(136) Autoritățile italiene nu au furnizat nicio analiză cuprinzătoare a costurilor unei astfel de întreprinderi care este echipată corespunzător cu mijloacele necesare pentru îndeplinirea presupusei OSP. De asemenea, acestea nu au indicat faptul că o astfel de analiză a fost efectuată în scopul de a determina metodologia pentru calcularea compensației.

(137) Având în vedere cele de mai sus, Comisia constată că cele patru condiții nu sunt îndeplinite cumulativ; prin urmare, măsurile în cauză implică un avantaj economic.

5.1.5. *Denaturarea concurenței și efectul asupra schimburilor comerciale*

(138) În conformitate cu jurisprudența consacrată, atunci când sprijinul financiar acordat de un stat membru consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu alte întreprinderi concurente în cadrul schimburilor comerciale din interiorul Uniunii, există cel puțin un efect potențial asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și asupra concurenței ([50]).

(139) Comisia ia act de argumentele Italiei potrivit cărora, în temeiul legislației naționale, administrarea porturilor intră în sfera misiunii de serviciu public, iar autoritățile portuare nu își desfășoară activitatea într-un sector liberalizat și deschis concurenței și schimburilor comerciale între statele membre.

(140) Astfel cum se indică în considerentele 118 și 119, acest proiect de investiții, prin reabilitarea docurilor uscate pentru a restabili condițiile adecvate de utilizare, va permite APN să își continue activitatea economică de închiriere a docurilor uscate și, astfel, ar îmbunătăți poziția concurențială a acesteia. Deși APN este activă pe o piață în amonte a închirierii infrastructurii de construcții navale/reparații navale, faptul că o astfel de infrastructură este subvenționată și ulterior utilizată pentru a furniza servicii de construcții navale și de reparații navale în aval denaturează concurența și afectează schimburile comerciale la nivelul Uniunii. Aceasta se datorează faptului că sectorul construcțiilor navale/reparațiilor de nave este deschis concurenței și schimburilor comerciale la nivelul Uniunii. Din acest motiv, normele specifice sectorului aplicabile construcțiilor navale au stabilit un cadru pentru o posibilă intervenție publică în cadrul acestor instalații ([51]). În plus, APN concurează cu alți administratori care pot închiria infrastructura de construcții navale/reparații navale în Uniune și, prin urmare, își desfășoară activitatea pe o piață care este deschisă concurenței și schimburilor comerciale la nivelul Uniunii.

(141) Prin urmare, Comisia concluzionează că măsurile în cauză sunt susceptibile să denatureze concurența și să afecteze schimburile comerciale în interiorul Uniunii.

5.1.6. *Cu privire la presupusa încălcare a articolului 345 din TFUE*

(142) Autoritățile italiene susțin că o calificare a măsurilor drept ajutor de stat ar reprezenta o încălcare a articolului 345 din TFUE, care stabilește principiul neutralității între entitățile publice și private. Un proprietar privat ar putea investi orice sumă dorește în instalațiile de reparații navale, în timp ce investițiile realizate de stat în infrastructura proprie ar reprezenta întotdeauna ajutor de stat.

(143) Comisia remarcă faptul că ordinea juridică a Uniunii este neutră în ceea ce privește regimul proprietății și nu aduce în niciun fel atingere dreptului statelor membre de a acționa ca operatori economici. Cu toate acestea, atunci când autoritățile publice efectuează, direct sau indirect, tranzacții economice sub orice formă ([52]), acestea sunt supuse normelor Uniunii privind ajutoarele de stat. Tranzacțiile economice efectuate de organismele publice (inclusiv întreprinderile publice) nu conferă un avantaj pentru contrapartidă și, prin urmare, nu constituie ajutor dacă sunt efectuate cu respectarea condițiilor normale de piață ([53]).

(144) Comisia consideră că, prin finanțarea de către stat a APN, statul italian nu a efectuat investiții în conformitate cu „principiul investitorului economic privat în economia de piață". În primul rând, acest principiu nu este aplicabil într-o situație în care o autoritate publică se prezintă ca autoritate organizatoare și de delegare a serviciului public. Aplicabilitatea acestui principiu este în mod necesar exclusă, din moment ce, prin definiție, statul membru acționează ca o autoritate publică în organizarea și delegarea presupusului serviciu public ([54]). În al doilea rând, chiar dacă principiul investitorului economic privat în economia de piață ar fi aplicabil, Comisia consideră că un operator privat în același sector ar fi elaborat un plan de afaceri ex ante și ar fi realizat investiția numai dacă ar fi generatoare de profit pe această bază. Alte considerații (de exemplu, consolidarea imaginii, astfel cum s-a menționat de către Italia, a se vedea considerentul 69) ar putea, în mod excepțional, să fie luate în considerare în cadrul analizei rentabilității, însă ar trebui să fie susținute de dovezi obiective, care nu au fost furnizate de autoritățile italiene.

([50]) A se vedea, de exemplu, hotărârea în cauza C-730/79, Philip Morris/Comisia, ECLI:EU:C:1980:209, punctul 11 și hotărârea în cauza C-372/97, Italia/Comisia, ECLI:EU:C:2004:234, punctul 44.
([51]) A se vedea Decizia Comisiei din 12 mai 2004 privind ajutorul de stat pus în aplicare de Spania pentru ajutor de restructurare suplimentar pentru șantierele navale publice din Spania; cazul de ajutor de stat C 40/00 (ex NN 61/00) (2005/173/CE).
([52]) A se vedea, de exemplu, hotărârea în cauza C-40/85, Belgia/Comisia, ECLI:EU:C:1986:305, punctul 12.
([53]) Hotărârea în cauza C-39/94, SFEI și alții, ECLI:EU:C:1996:285, punctele 60-61.
([54]) Hotărârea în cauza T-454/13, SNCM/Comisia, ECLI:EU:T:2017:134, punctul 233.

(145) Astfel cum s-a menționat în decizia de inițiere a procedurii, autoritățile italiene au prezentat o analiză financiară bazată pe deficitul de finanțare calculat ca diferența dintre valoarea actualizată a profiturilor estimate din exploatare generate de investiție și valoarea actualizată a costurilor de investiții ale proiectului. Rezultatele acestui calcul arată că, pe parcursul unei perioade de referință de 25 de ani, proiectul are o valoare actualizată netă negativă de – 44 274 286,68 EUR.

(146) Prin urmare, Comisia este de opinie că, prin calificarea măsurilor ca ajutoare de stat, nu ar exista o încălcare a articolului 345 din TFUE.

5.1.7. *Clasificarea măsurilor ca ajutoare existente*

(147) Italia susține că măsurile în cauză constituie ajutor existent în sensul articolului 1 litera (b) punctul (v) din Regulamentul de procedură, care definește ajutorul existent ca „ajutorul considerat ajutor existent deoarece se poate dovedi că, în momentul punerii în aplicare, nu reprezenta un ajutor și că a devenit ajutor ulterior, datorită evoluției pieței interne și fără să fi fost modificat de statul membru". Articolul 1 litera (b) punctul (v) prevede, de asemenea, că „atunci când anumite măsuri devin ajutoare ca urmare a liberalizării unei activități în conformitate cu dreptul Uniunii, astfel de măsuri nu sunt considerate ajutor existent după data fixată pentru liberalizare".

(148) Comisia este de opinie că ajutoarele în cauză nu pot fi clasificate drept ajutoare existente deoarece sprijinul acordat de stat pentru instalațiile de construcții navale și de reparații navale a fost întotdeauna considerat ajutor de stat, chiar înainte de hotărârea Leipzig-Halle ([55]).

(149) Comisia ia act de argumentele prezentate de Italia potrivit cărora Decizia 94/374/CE privind Legea regională din Sicilia (citată în decizia de inițiere a procedurii, a se vedea considerentul 74) nu ar permite să se concluzioneze că măsurile de sprijin public pentru instalațiile de reparații navale la un doc uscat se încadrează întotdeauna în domeniul de aplicare a articolului 107 alineatul (1) din TFUE. Cu toate acestea, Comisia constată că această decizie face o distincție clară între sprijinului public acordat organismului responsabil cu administrația portuară (care nu a fost calificat drept ajutor de stat) și sprijinul public acordat aceluiași organism public pentru lucrările de întreținere a docului uscat (care a fost calificat drept ajutor de stat). În orice caz, noțiunea de ajutor de stat este o noțiune obiectivă care depinde numai de faptul dacă o măsură de stat conferă sau nu un avantaj uneia sau mai multor întreprinderi în particular, această noțiune obiectivă nefiind afectată de practica decizională a Comisiei ([56]).

(150) Prin urmare, Comisia își reiterează concluzia conform căreia măsurile în cauză au constituit, de asemenea, ajutoare de stat înainte de adoptarea hotărârii în cauza Leipzig-Halle.

5.2. **Existența ajutorului în favoarea CAMED**

(151) Întrucât APN a beneficiat și va continua să beneficieze de sprijin public pentru finanțarea intervențiilor convenite cu societatea CAMED, aceasta din urmă nu a trebuit să acopere toate costurile de investiții la fel ca oricare alt operator privat de infrastructură de reparații navale de pe piață. Comisia constată că, prin punerea docurilor uscate la dispoziția societății CAMED la prețuri sub cele practicate pe piață, Italia a acordat un avantaj economic selectiv în favoarea CAMED.

5.2.1. *Imputabilitate și resurse de stat*

(152) Întrucât APN este o entitate publică care face parte din administrația de stat (chiar dacă este considerată ca acționând în calitate de întreprindere privată, a se vedea considerentul 118), Comisia constată că măsurile sunt imputabile statului. În cazurile în care o autoritate publică acordă ajutor unui beneficiar, transferul este imputabil statului, chiar dacă organismul în cauză se bucură de autonomie juridică față de alte autorități publice.

(153) Resursele de stat includ toate resursele din sectorul public, inclusiv resursele entităților intrastatale (descentralizate, federale, regionale sau de altă natură). În plus, renunțarea la veniturile care altfel ar fi fost plătite statului constituie un transfer de resurse de stat. Dacă autoritățile publice furnizează bunuri sau servicii la un preț sub prețul pieței, aceasta presupune o renunțare la resurse de stat (precum și acordarea unui avantaj).

(154) Prin urmare, Comisia constată că, prin punerea docurilor uscate la dispoziția CAMED la prețuri sub prețul pieței, APN a renunțat la resurse de stat.

([55]) A se vedea, de exemplu, Decizia 94/374/CE.
([56]) Hotărârea în Cauza T-445/05, Associazione italiana del risparmio gestito și Fineco Asset Management/Comisia, ECLI:EU:T:2009:50, punctul 145.

5.2.2. *Selectivitate*

(155) Pentru a fi considerată ajutor de stat, o măsură trebuie să fie specifică sau selectivă, în sensul că favorizează doar anumite întreprinderi și/sau producția anumitor bunuri. Italia susține că măsurile au un domeniul de aplicare general și transversal deoarece, în conformitate cu modelul public în care legiuitorul italian a organizat sectorul portuar, toate întreprinderile (nu doar CAMED) care sunt active în zona portuară din toate porturile italiene (nu doar Napoli) și din toate sectoarele economice (nu doar din sectorul construcțiilor navale) au „beneficiat" de „ajutor" care este identic cu cel despre care se presupune că a beneficiat CAMED. Comisia nu este de acord cu această evaluare din motivele expuse mai jos.

(156) În primul rând, întrucât contractul de concesiune a fost semnat în mod specific cu CAMED, se presupune că avantajul ar fi fost acordat societății CAMED în mod selectiv. În măsurile de ajutor individual, existența unui avantaj economic conduce la prezumția că măsura este selectivă ([57]). În al doilea rând și în orice caz, măsurile sunt selective deoarece acestea favorizează CAMED în raport cu alte întreprinderi aflate într-o situație de fapt și de drept comparabilă. Astfel cum s-a arătat în secțiunea 5.2.3 din prezenta decizie, CAMED poate exploata instalațiile de construcții navale și de reparații navale în portul Napoli prin plata a doar o mică parte din costurile lor. În schimb, celelalte șantiere navale (din alte porturi sau din afara zonei portuare), care exploatează instalații care nu sunt deținute de stat și, prin urmare, nu intră în domeniul de aplicare a Decretul ministerial nr. 595/1995, trebuie, în principiu, să suporte costul integral al înființării propriei instalații de construcții navale și de reparații navale, pe care o exploatează pentru a furniza astfel de servicii. În cele din urmă, Comisia constată că măsurile sunt selective deoarece acestea favorizează, de asemenea, un operator de instalații de construcții navale și de reparații navale în comparație cu operatorii de instalații de producție sau de reparații din alte sectoare ale economiei. Aceștia din urmă se află într-o situație de fapt și de drept comparabilă întrucât își desfășoară activitatea economică pe baza instalațiilor de producție sau de reparații pe care le exploatează. Cu toate acestea, spre deosebire de CAMED, aceștia trebuie să își desfășoare activitatea economică fără a beneficia de prețuri de închiriere inferioare costurilor pentru instalațiile lor.

5.2.3. *Avantaj economic*

(157) În ceea ce privește CAMED, Comisia observă că contractul de concesiune nu a fost acordat pe baza unei proceduri de cerere de oferte deschise, ci mai degrabă prin intermediul unui alt tip de procedură în care alți operatori puteau prezenta observații sau propuneri alternative în raport cu cererea de concesiune individuală (un fel de „procedură de opoziție", a se vedea considerentul 15).

(158) De asemenea, Comisia remarcă faptul că taxa plătită de CAMED în conformitate cu actul de concesiune din 2004 nu corespunde unei taxe conforme cerințelor de piață. Taxa de utilizare a terenului plătită de CAMED către APN se calculează pe baza unor parametri juridici determinați și se ridică, în medie, la aproximativ 140 201,29 EUR pe an, ceea ce, pentru perioada de concesiune de 30 de ani, ar însemna aproximativ 4,2 milioane EUR ([58]). Această taxă este stabilită în temeiul Decretului nr. 595 din 15 noiembrie 1995 și ia în considerare numărul de metri pătrați de spațiu public vizat de concesiune, înmulțit cu o valoare unitară exprimată în EUR, care se majorează în fiecare an pe baza coeficientului exprimat ca procent. Valoarea unitară exprimată în EUR variază în funcție de activitățile care fac obiectul concesiunii. Una dintre activitățile menționate în acest decret este „activitatea desfășurată pe șantierele navale" (și anume, activități de reparații/conversii navale). Cu toate acestea, activitatea de administrare a docurilor uscate care, de asemenea, a fost încredințată CAMED pe baza actului de concesiune nu este menționată în acest decret.

(159) Comisia este de opinie că taxa stabilită pe baza metodei de mai sus este doar o contraprestație pentru ocuparea proprietății deținute de stat, dar nu ia în considerare însuși obiectul și valoarea economică a concesiunii care rezultă. În special, taxa nu ia în considerare faptul că respectiva concesiune permite CAMED nu numai desfășurarea de activități de reparații navale, ci și administrarea unică a docurilor uscate deținute de stat. Acest lucru permite CAMED să perceapă o taxă ([59]) de la alți operatorii portuari care doresc să efectueze lucrări de reparații la docurile respective.

(160) În plus, Comisia constată că, în conformitate cu actul de concesiune din 2004, CAMED s-a angajat să efectueze investiții în valoare de 24 610 420 EUR. Potrivit autorităților italiene și CAMED, programul de investiții al CAMED s-a ridicat, în realitate, la 42 541 495 de milioane EUR (a se vedea considerentele 80 și 100).

(161) Comisia concluzionează că societatea CAMED, în calitate de administrator și operator al docurilor uscate (și anume, furnizor de servicii de reparații navale) ar fi responsabilă de suportarea în întregime a costurilor lucrărilor

([57]) Hotărârea în cauza T-314/15, Grecia/Comisia, ECLI:EU:T:2017:903, punctul 79.

([58]) Această cifră rezultă în urma unei extrapolări pe o perioadă de 30 de ani a taxei de concesiune medii pe care CAMED a plătit-o deja pentru perioada 2004-2017.

([59]) În special, taxa plătită de ceilalți operatori portuari către CAMED acoperă: (i) utilizarea docurilor uscate și (ii) furnizarea de către CAMED a „serviciilor asociate", cum ar fi intrarea, ieșirea și întreținerea navelor în porturi, furnizarea de energie electrică, aer comprimat, macarale, monitorizarea și siguranța mediului.

de renovare. Alternativ, în cazul în care instalațiile renovate sunt puse la dispoziția sa, CAMED ar fi obligată să plătească o taxă (de concesiune) care reflectă cel puțin valoarea investiției realizate de statul italian și APN pentru renovări. Aceasta se datorează faptului că societatea CAMED utilizează infrastructura subvenționată pe durata sa de viață și, prin urmare, la sfârșitul perioadei de concesiune, statul va păstra doar o valoare reziduală.

(162) Comisia ia act de faptul că numai o parte din investițiile CAMED vizează renovarea docurilor uscate (a se vedea considerentul 100). Partea (semnificativă) rămasă din investiții este suportată direct pentru exploatarea și administrarea curentă a instalațiilor pentru care CAMED ar fi responsabilă, în orice caz,

(163) Prin urmare, investițiile în valoare de 42 de milioane EUR realizate de CAMED în beneficiul său (și anume, pentru acoperirea costurilor care ar trebui oricum să le suporte) sunt un sistem de investiții private suplimentare pe lângă toate intervențiile publice menționate în tabelul 2 și nu pot fi considerate drept o contribuție la o taxă de concesiune de piață. De asemenea, partea din această sumă (11,1 milioane EUR) alocată de CAMED pentru investițiile în docuri (a se vedea considerentul 15) nu poate fi considerată drept contribuție proprie, întrucât la sfârșitul contractului de concesiune APN nu a acumulat nicio valoare (sau o valoare foarte mică), din cauza amortizării tuturor activelor.

(164) În plus, astfel cum s-a menționat în decizia de inițiere a procedurii, Comisia a avut îndoieli cu privire la faptul că societății CAMED i-a fost impusă îndeplinirea unei OSP în contextul contractului de concesiune. Italia a susținut înainte de decizia de inițiere a procedurii că, întrucât docurile uscate sunt utilizate de CAMED pentru prestarea de SIEG, orice investiții necesare pentru a furniza serviciul respectiv reprezintă o compensare pentru serviciul respectiv.

(165) Deși după decizia de inițiere a procedurii Italia nu a mai susținut că societății CAMED i-a fost impusă îndeplinirea unei OSP, din motive de exhaustivitate Comisia analizează în considerentele de mai jos dacă cele patru condiții Altmark sunt îndeplinite în mod cumulativ cu privire la măsurile adoptate în sprijinul CAMED.

(166) În ceea ce privește prima condiție Altmark, criteriile minime menționate în considerentul 129 nu sunt îndeplinite. În special, natura și domeniul de aplicare a obligației de serviciu public care ar fi încredințată societății CAMED nu au fost definite în mod clar. Obligația este definită în actul de concesiune prin simpla referire la dispoziția articolului 1 litera (g) formulată în termeni generali din Decretul ministerial din 14 noiembrie 1994. Prin urmare, deși se poate susține că durata unei astfel de obligații este definită prin perioada de concesiune de 30 de ani, nu există încă o definiție clară a naturii și domeniului de aplicare a presupusei obligații de serviciu public, din motivele explicate în considerentul 130 din prezenta decizie.

(167) În orice caz, în ceea ce privește faptul dacă obligațiile de serviciu public sunt adecvate pentru desemnarea serviciului ca SIEG, Comisia nu consideră că societatea CAMED este obligată să îndeplinească obligații care pot fi definite ca obligații de serviciu public. Într-adevăr, serviciul (administrarea docurilor uscate) este furnizat deja și poate fi furnizat în mod satisfăcător de către alte întreprinderi care își desfășoară activitatea în condiții normale de piață. Serviciul nu prezintă nicio caracteristică specială în comparație cu cele ale proprietarilor privați de servicii de reparații navale și ale administratorilor acestor instalații și nu abordează niciun eșec al pieței. Autoritățile italiene nu au furnizat dovezi din care să reiasă că societatea CAMED desfășoară o activitate care nu este furnizată pe piață în condiții comparabile în ceea ce privește prețul, calitatea, continuitatea și accesul la serviciu. În plus, instalațiile subvenționate nu aduc beneficii generale pentru societate, ci mai degrabă un simplu serviciu pentru proprietarii de nave din zona Napoli ([60]).

(168) În ceea ce privește a doua condiție Altmark, actul de concesiune din 2004 nu prevede în mod explicit o cuantificare sau parametri stabiliți în prealabil în mod obiectiv și transparent pentru a calcula cuantumul compensației pe care APN ar trebui să o plătească societății CAMED în schimbul obligației de a acorda accesul liber la docul uscat oricăror alte societăți de reparații navale. Actul de concesiune din 2004 nu face nicio legătură explicită între această obligație și angajamentul APN de a efectua intervențiile în cauză. De asemenea, actul de concesiune din 2004 nu identifică în mod clar presupusa pierdere din exploatare suferită de CAMED și nici valoarea intervențiilor.

(169) În plus, Comisia observă că finanțarea intervențiilor ca o compensare a CAMED pentru obligația de a acorda accesul liber la docurile uscate nu poate exclude riscul de supracompensare, în conformitate cu cel de al treilea criteriu Altmark. De fapt, în absența unui calcul sau a unei estimări a presupusei pierderi din exploatare suferite în îndeplinirea OSP, nu pare posibil să se verifice dacă suma investițiilor acordate pentru intervenții corespunde respectivelor pierderi din exploatare, luând în considerare un profit rezonabil.

([60]) A se vedea Comunicarea privind SIEG din 2011, punctul 50.

(170) În ceea ce privește a patra condiție Altmark, concesiunea terenului a fost atribuită societății CAMED fără desfășurarea unei proceduri de achiziții publice, iar Italia nu a furnizat niciodată informațiile necesare pentru a evalua dacă valoarea investițiilor acordate pentru intervenții corespunde nivelului costurilor unei întreprinderi obișnuite și bine administrate care acordă accesul liber la docurile uscate celorlalte societăți de reparații navale.

(171) Prin urmare, Comisia constată că cele patru condiții nu sunt îndeplinite cumulativ; în consecință, măsurile în cauză implică un avantaj economic în favoarea CAMED.

5.2.4. *Denaturarea concurenței și efectul asupra schimburilor comerciale*

(172) Reparațiile navale reprezintă o activitate economică într-un sector deschis concurenței și schimburilor comerciale la nivelul Uniunii. Prin urmare, orice avantaj acordat CAMED este de natură să denatureze concurența și să afecteze schimburile comerciale în interiorul Uniunii.

5.2.5. *Clasificarea măsurilor ca ajutoare existente*

(173) Din motivele analizate în secțiunea 5.1.7 din prezenta decizie în ceea ce privește APN, Comisia consideră, de asemenea, că măsurile în favoarea CAMED nu pot fi considerate ajutoare existente.

5.3. **Compatibilitate**

(174) Comisia consideră că docurile uscate nu sunt infrastructuri de transport, ci instalații de producție pentru șantierele navale, întrucât acestea sunt utilizate pentru construirea sau repararea navelor și nu pentru transport Prin urmare, Comisia este de opinie că măsurile nu pot fi evaluate în mod direct în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE ca ajutor pentru investiții în infrastructura de transport, astfel cum susțin autoritățile italiene (a se vedea considerentul 86).

(175) De asemenea, Comisia constată că ajutoarele nu pot fi evaluate în temeiul articolului 107 alineatul (2) litera (b) din TFUE privind ajutoarele destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de evenimente excepționale. Comisia constată că ajutorul poate fi considerat compatibil în temeiul acestui articol numai în cazul în care sunt îndeplinite condiții foarte stricte, printre altele, că ajutorul compensează numai pagubele provocate în mod direct de evenimentul în cauză și că nu conduce la o supracompensare, ceea ce nu s-a demonstrat în acest caz ([61]).

(176) Prin urmare, Comisia consideră că examinarea compatibilității măsurilor pentru APN și CAMED ar trebui realizată în primul rând în conformitate cu Comunicarea Comisiei – Cadrul Uniunii Europene pentru ajutoarele de stat sub forma compensațiilor pentru obligația de serviciu public („Cadrul privind SIEG din 2011") ([62]).

(177) În cazul în care condițiile de compatibilitate prevăzute în Cadrul privind SIEG din 2011 nu sunt îndeplinite, Comisia consideră că examinarea compatibilității măsurilor de sprijin acordate APN și CAMED ar putea fi efectuată, de asemenea, în temeiul normelor privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale aplicabile la momentul acordării fiecărei măsuri.

(178) Comisia constată că data acordării ajutoarelor individuale în favoarea APN nu este data intrării în vigoare a Legii nr. 413/1998, astfel cum susține Italia (a se vedea considerentul 85). Această lege are un caracter prea general și nu conferă beneficiarului dreptul legal de a primi ajutorul, întrucât aceasta nu a enumerat beneficiarii specifici sau cuantumurile ajutoarelor ([63]). În schimb, Comisia consideră că dreptul de a primi ajutorul în cauză derivă din Decretul ministerial din 27 decembrie 1999, adoptat în domeniul de aplicare a cadrului general stabilit prin Legea nr. 413/1998 coroborat cu Decretul ministerial din 2 mai 2001, care sunt acte de punere în aplicare efectivă a măsurii, astfel cum prevede Legea nr. 413/1998.

(179) În temeiul articolului 9 din Legea nr. 413/1998, pe baza unei cereri din partea autorităților portuare, articolul 1 din Decretul ministerial din 27 octombrie 1999 prevede adoptarea unui program de lucrări de infrastructură pentru extinderea, modernizarea și reabilitarea porturilor și alocarea resurselor stabilite în anexa la acest decret. Conform anexei respective, ministerul trebuia să pună la dispoziția APN suma de 51,403 milioane EUR (99,53 miliarde de lire italiene) pentru lucrări de investiții în docurile uscate din portul Napoli. Sumele care urmează să fie puse la dispoziție pentru toate lucrările de investiții în infrastructură din 2001 până în 2017 au fost stabilite în anexa la Decretul ministerial din 2 mai 2001, adoptat, de asemenea, în temeiul Legii nr. 413/1998. În ceea ce privește APN, acest decret a stabilit plafonul general de finanțare la 102 milioane EUR (197,5 miliarde de lire italiene). Decretele menționate au conferit APN, printre altele, dreptul de a obține rambursarea din partea

([61]) Decizia Comisiei SA.39622 (2014/N), Republica Slovenia – Ajutoare destinate reparării pagubelor provocate de depunerea de polei în Slovenia în ianuarie și februarie 2014 (pentru toate sectoarele, cu excepția sectoarelor agriculturii, silviculturii, pescuitului și acvaculturii).
([62]) JO C 8, 11.1.2012, p. 15.
([63]) A se vedea hotărârea în cauza C-245/16, NEREA, ECLI:EU:C:2017:521, punctul 32.

ministerului pentru împrumuturi în ceea ce privește proiectele de infrastructură portuară prevăzute în anexa la decretele ministeriale, inclusiv cele legate de docurile uscate în cauză. Aceste investiții erau deja prevăzute la momentul actului de concesiune din 2004 încheiat cu CAMED, iar concesiunea în sine menționează aceste investiții deja stabilite în acordul din 2001. În consecință, următoarele temeiuri de compatibilitate ar putea fi aplicabile pentru ajutoarele în domeniul construcțiilor navale (ajutoare regionale pentru investiții în reabilitarea sau modernizarea șantierelor existente, cu scopul de a îmbunătăți productivitatea instalațiilor existente) acordate APN și CAMED:

1. Regulamentul (CE) nr. 1540/98, care a fost în vigoare de la 1 ianuarie 1999 până la 31 decembrie 2003;

2. Cadrul din 2004 privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale, care a fost aplicabil inițial de la 1 ianuarie 2004 până la 31 decembrie 2006 și a fost prelungit ulterior de două ori până la 31 decembrie 2008 și până la 31 decembrie 2011;

3. Cadrul din 2011 privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale, care a fost aplicabil ajutoarelor nenotificate acordate după 31 decembrie 2011. Punerea în aplicare a acestui cadru a fost prelungită până la 30 iunie 2014;

4. Orientările privind ajutoarele de stat regionale pentru perioada 2014-2020, începând cu 1 iulie 2014.

(180) Italia a susținut că temeiul de compatibilitate de mai sus pentru ajutoarele în domeniul construcțiilor navale nu ar trebui aplicat ca atare și că compatibilitatea ar trebui evaluată direct în temeiul articolului 107 din TFUE și în lumina altor dispoziții din dreptul derivat adoptate în domeniul ajutoarelor de stat ([64]). Italia a menționat bombardamentele din cel de Al Doilea Război Mondial, cutremurele, dezvoltarea economiei unei regiuni asistate, precum și modernizarea și dezvoltarea infrastructurii portuare.

(181) Conform jurisprudenței, este de competența statului membru să demonstreze că împrejurările unei măsuri naționale sunt diferite de cele avute în vedere în orientările relevante și că, prin urmare, Comisia ar trebui să evalueze măsura direct în temeiul articolului 107 alineatul (3) din TFUE ([65]). În măsura în care Italia invocă bombardamentele din cel de Al Doilea Război Mondial și cutremurele ca un motiv pentru a se abate de la orientările menționate mai sus, Comisia a explicat deja în considerentul 175 motivul pentru care condițiile de la articolul 107 alineatul (2) litera (b) din TFUE nu sunt îndeplinite în niciun caz pentru măsurile în cauză. În ceea ce privește argumentul privind modernizarea și dezvoltarea infrastructurii portuare ca un motiv pentru evaluarea măsurilor direct în temeiul tratatului, Comisia a explicat, de asemenea, în considerentul 174 că docurile uscate nu sunt infrastructuri de transport și, prin urmare, nu pot fi evaluate în mod direct în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE. În sfârșit, în ceea ce privește argumentul prezentat de Italia cu privire la dezvoltarea economiei în regiunea asistată relevantă, Comisia constată că un astfel de ajutor nu ar fi evaluat în temeiul orientărilor privind ajutoarele de stat regionale aplicabile la momentul acordării măsurilor, întrucât ajutorul în domeniul construcțiilor navale a fost reglementat de normele sectoriale prezentate în considerentul 176, fapt recunoscut în mod clar de fiecare din orientările privind ajutoarele regionale aplicabile la momentul acordării ajutorului ([66]). De asemenea, este logic ca ajutoarele pentru activele aferente construcțiilor navale să fie evaluate mai degrabă în conformitate cu normele sectoriale specifice pentru construcțiile navale decât pe baza normelor generale privind ajutoarele regionale, întrucât numai orientările sectoriale pot să vizeze caracteristicile specifice ale sectorului și, prin urmare, să abordeze în cel mai bun mod obiectivul comun urmărit de ajutor.

5.3.1. *Evaluarea compatibilității ajutorului în favoarea APN*

(182) Una dintre condițiile pentru a considera ajutorul ca fiind compatibil în temeiul Cadrului privind SIEG din 2011 este că ajutorul trebuie să fie acordat pentru un SIEG autentic și corect definit, astfel cum se prevede la articolul 106 alineatul (2) din TFUE. În plus, SIEG ar trebui încredințat prin intermediul unui act care să precizeze OSP-urile și metodele de calculare a compensației, iar valoarea compensației nu trebuie să depășească ceea ce este necesar pentru a acoperi costurile nete ale îndeplinirii OSP-urilor, inclusiv un profit rezonabil.

(183) Argumentele cuprinse în secțiunea 5.1.4 arată că, astfel cum constată Comisia, Italia a făcut o eroare vădită de apreciere în definirea serviciului public impus APN. În plus, actele relevante nu oferă nicio indicație privind cuantumul compensației care urmează să fie acordată APN pentru administrarea docurilor uscate sau modul în care o astfel de compensație ar trebui să fie calculată și, prin urmare, nu sunt suficiente pentru a stabili dacă

([64]) În acest caz, Italia face trimitere la Comunicarea nr. 2003/C 317/06 (JO C 317, 30.12.2003, p. 11), în special la punctul 12, care prevede că „ajutoarele în domeniul construcțiilor navale pot fi acordate în conformitate cu articolele [107 și 108 din TFUE] și toate actele legislative și măsurile adoptate pe aceste baze".

([65]) Cauza C-431/14 P, Grecia/Comisia, ECLI:EU:C:2016:145, punctele 70-72.

([66]) A se vedea punctul 8 (și nota de subsol 9) din Liniile directoare privind ajutoarele de stat regionale pentru perioada 2007-2013 (JO C 54, 4.3.2006, p. 13): „(…) alte sectoare [transporturile și construcțiile navale] sunt reglementate de norme specifice care țin seama de situația specială a sectoarelor în cauză și care pot deroga, în totalitate sau în parte, de la prezentele linii directoare", a se vedea punctul 2 din Liniile directoare privind ajutoarele de stat regionale (2000-2006) (JO C 74 10.3.1998, p. 9): „În plus, unele dintre sectoarele cuprinse de acestea sunt, de asemenea, reglementate de norme care vizează în mod specific sectoarele în cauză."

o compensație acordată este limitată la ceea ce este necesar pentru acoperirea costurilor relevante suportate în îndeplinirea corespunzătoare a presupusei OSP. În plus, astfel cum s-a explicat în considerentul 167, natura, durata și domeniul de aplicare a presupuselor obligații de serviciu public ale APN nu au fost definite în mod clar.

(184) Prin urmare, Comisia este de opinie că măsurile nu respectă toate condițiile de compatibilitate și, prin urmare, nu pot fi declarate compatibile în temeiul Cadrului privind SIEG din 2011 în ceea ce privește ajutorul în favoarea APN.

(185) Comisia a evaluat, de asemenea, dacă măsurile pot fi declarate compatibile în temeiul normelor aplicabile privind construcțiile navale.

(186) Comisia ia act de faptul că, având în vedere actele de acordare a ajutorului (a se vedea considerentele 25 și 179), temeiurile juridice aplicabile diferitelor ajutoare sunt Regulamentul (CE) nr. 1540/98 și Cadrul privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale, indicate ca (i) și (ii) în considerentul 179 ([67]). Comisia a verificat în continuare dacă sunt respectate condițiile fiecărui temei de compatibilitate menționat.

(187) Pentru a fi eligibil pentru ajutor în temeiul normelor privind construcțiile navale, ajutorul trebuie să fie acordat pentru investițiile în reabilitarea sau modernizarea șantierelor navale existente și să nu fie legat de o restructurare financiară a șantierului sau șantierelor în cauză, cu scopul de a îmbunătăți productivitatea instalațiilor existente (cu excepția simplei înlocuiri a activelor devalorizate) ([68]).

(188) Autoritățile italiene au afirmat (a se vedea considerentul 86) că presupusul ajutor nu este conceput să promoveze o creștere a productivității instalațiilor existente pe amplasamentul unui șantier naval, ci mai degrabă să efectueze întreținerea specifică a anumitor elemente ale infrastructurii portuare care sunt în proprietatea unică a statului italian și să împiedice ca acestea să devină învechite. Prin urmare, investițiile nu sunt eligibile pentru ajutor în temeiul normelor privind construcțiile navale.

(189) În plus, Italia nu a demonstrat faptul că ajutorul are un efect de stimulare, și anume că cererea de ajutor a fost depusă înainte de data de demarare a lucrărilor sau că ajutorul se limitează la sprijinirea cheltuielilor eligibile definite în orientările privind ajutoarele regionale aplicabile (a se vedea considerentul 89).

(190) Finanțarea publică deja acordată pentru acest proiect (44 138 854,50 EUR, și anume 76,42 % din costurile totale ale investiției) depășește intensitatea maximă permisă a ajutorului pentru ajutorul regional pentru investiții în instalațiile de construcții navale conform celor trei cadre ulterioare privind construcțiile navale (variind între 12,5 % și 22,5 % din costurile totale ale investiției, în funcție de statutul de ajutor regional din regiunea respectivă).

(191) Având în vedere că nu sunt îndeplinite condițiile de compatibilitate menționate mai sus, Comisia concluzionează că măsurile de ajutor în favoarea APN nu sunt compatibile cu piața internă.

5.3.2. *Evaluarea compatibilității ajutorului în favoarea CAMED*

(192) Astfel cum s-a arătat în secțiunea 5.2.3, Italia a făcut o eroare vădită de apreciere în clasificarea serviciilor de reparații navale către CAMED drept OSP. În plus, actele relevante nu oferă nicio indicație privind cuantumul compensației care urmează a fi acordată CAMED pentru obligația de a menține accesul liber la docurile uscate și, prin urmare, nu permit să se concluzioneze dacă respectivele compensații acordate nu depășesc ceea ce este necesar pentru acoperirea costurilor relevante suportate în îndeplinirea OSP. Comisia remarcă faptul că luarea în considerare a finanțării intervențiilor (în valoare de 44 138 854,50 EUR furnizată de statul italian și de 13 621 000 EUR furnizată din resursele proprii ale APN) drept compensație pentru obligația impusă CAMED de a menține accesul liber la docurile uscate nu poate exclude riscul de supracompensare (a se vedea considerentul 169). În plus, astfel cum s-a explicat în considerentul 162, natura și domeniul de aplicare a presupuselor obligații de serviciu public nu au fost definite în mod clar.

(193) Prin urmare, Comisia concluzionează că măsurile nu pot fi declarate compatibile în temeiul Cadrului privind SIEG din 2011 cu privire la presupusul ajutor în favoarea CAMED.

([67]) A se vedea (i) Regulamentul (CE) nr. 1540/98, care a fost în vigoare de la 1 ianuarie 1999 până la 31 decembrie 2003; (ii) Cadrul din 2004 privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale, care a fost inițial aplicabil de la 1 ianuarie 2004 până la 31 decembrie 2006 și a fost prelungit ulterior de două ori până la 31 decembrie 2008 și până la 31 decembrie 2011.

([68]) A se vedea articolul 7 din Regulamentul (CE) nr. 1540/98; punctul 26 din Cadrul privind ajutoarele de stat în domeniul construcțiilor navale din 2003; considerentul 13 din Cadrul privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale din 2011; a se vedea, de asemenea, Decizia Comisiei C-21/2006 (ex N 635/2005) care trebuie să fie pusă în aplicare de Republica Slovacă cu privire la Slovense lodenice Komarno, 2007/529/CE.

(194) În ceea ce privește compatibilitatea ajutorului acordat în favoarea CAMED pe baza normelor privind construcțiile navale, Comisia observă că societatea CAMED – în calitate de administrator și operator al instalațiilor care beneficiază de ajutor – a beneficiat de ajutoare de exploatare (sub forma unei reduceri a taxelor de concesiune) vizând reducerea cheltuielilor pe care CAMED ar trebui să le suporte. Normele privind ajutoarele de stat pentru sectorul construcțiilor navale aplicabile la momentul acordării fiecărei măsuri (a se vedea considerentul 179) nu prevăd ajutoare de exploatare pentru administratorii sau utilizatorii de instalații de construcții navale. Prin urmare, Comisia concluzionează că ajutorul în favoarea CAMED nu poate fi declarat ajutor compatibil.

6. **CONCLUZIE CU PRIVIRE LA EXISTENȚA ȘI COMPATIBILITATEA AJUTORULUI**

(195) Comisia constată că Italia a pus în aplicare în mod ilegal ajutorul pentru investiții acordat în favoarea APN, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din TFUE.

(196) De asemenea, Comisia constată că Italia a pus în aplicare în mod ilegal ajutorul de exploatare în favoarea societății CAMED, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din TFUE.

(197) Având în vedere că nu pot fi identificate motive pentru a constata că măsurile sunt compatibile cu piața internă, acestea trebuie considerate ca fiind incompatibile.

7. **RECUPERAREA**

7.1. **Termenul de prescripție**

(198) Comisia observă că, în opinia autorităților italiene, sprijinul public în curs de evaluare nu poate fi recuperat, întrucât termenul de prescripție stabilit la articolul 17 din Regulamentul de procedură a expirat.

(199) Articolul 17 alineatul (1) prevede că „prerogativele Comisiei de recuperare a ajutorului sunt supuse unui termen de prescripție de 10 ani”. Cu toate acestea, conform articolului 17 alineatul (2): „termenul de prescripție începe să curgă din ziua în care ajutorul ilegal este acordat beneficiarului fie ca ajutor individual, fie ca ajutor în cadrul unei scheme de ajutor. Orice măsură adoptată de către Comisie sau, la solicitarea acesteia, de către un stat membru cu privire la ajutorul ilegal întrerupe termenul de prescripție. După fiecare întrerupere, începe să curgă un nou termen de prescripție. Termenul de prescripție se suspendă atât timp cât decizia Comisiei face obiectul unei proceduri în curs de desfășurare în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene”.

(200) Comisia consideră că argumentele prezentate de autoritățile italiene nu pot fi acceptate. Într-adevăr, acțiunile Comisiei prin transmiterea unei solicitări de informații în martie 2006, a două scrisori de evaluare preliminară adresate reclamantului în 2013 și 2014 și a solicitărilor de informații suplimentare către autoritățile italiene (a se vedea considerentele 3, 5 și 6) au întrerupt termenul de prescripție, prin urmare, perioada de prescripție de 10 ani nu a expirat.

7.2. **Încrederea legitimă și securitatea juridică**

(201) În conformitate cu articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, orice ajutor declarat incompatibil cu piața internă trebuie să fie recuperat.

(202) Cu toate acestea, articolul 16 alineatul (1) prevede că „Comisia nu solicită recuperarea ajutorului în cazul în care aceasta ar contraveni unui principiu general de drept al Uniunii”. În acest sens, Curtea de Justiție a stabilit că Comisia este obligată să ia în considerare, din proprie inițiativă, împrejurările excepționale care justifică, în conformitate cu articolul 16 alineatul (1), faptul că aceasta renunță să dispună recuperarea ajutoarelor acordate ilegal, atunci când recuperarea contravine unui principiu general al dreptului Uniunii ([69]).

(203) Comisia observă că Italia și CAMED au invocat în observațiile acestora cu privire la decizia de inițiere a procedurii argumentul potrivit căruia decizia Comisiei este ilegală și constituie o încălcare a principiilor generale ale bunei administrări, securității juridice și încrederii legitime (a se vedea considerentele 52-54 și 91).

([69]) Hotărârea în cauza C-223/85, RSV/Comisia, ECLI:EU:C:1987:502.

(204) În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție, dreptul de a invoca principiul protecției încrederii legitime presupune că autoritățile competente ale Uniunii au furnizat persoanei interesate asigurări precise, necondiționate și concordante, emise de surse autorizate și de încredere ([70]). Conform jurisprudenței, aceste asigurări pot fi fie explicite (de exemplu, comunicarea directă către un stat membru cu privire la validitatea unei anumite măsuri) ([71]), fie implicite (de exemplu, întârziere nejustificată în cadrul procedurii, aprobarea unor scheme similare în trecut) ([72]). O încredere legitimă că ajutorul acordat este legal nu poate, sub rezerva unor împrejurări excepționale, să fie luată în considerare, cu excepția cazului în care ajutorul a fost acordat în conformitate cu cerințele de notificare ale articolului 108 din TFUE ([73]).

(205) Comisia constată că nu există o încălcare a principiului încrederii legitime în cazul de față. Într-adevăr, astfel cum se explică în considerentele 147-150, ajutorul nu a fost niciodată notificat Comisiei de autoritățile italiene. În plus, Comisia nu a furnizat nicio asigurare precisă, necondiționată și concordantă cu privire la faptul că măsura nu este ajutor sau este ajutor compatibil ([74]).

(206) Cerința fundamentală a securității juridice, vizată, de asemenea, de articolul 16 din Regulamentul de procedură, este menită să asigure previzibilitatea situațiilor și relațiilor juridice reglementate de dreptul Uniunii și, prin urmare, se opune posibilității Comisiei de a amâna la nesfârșit exercitarea competențelor sale ([75]).

(207) În lumina împrejurărilor deosebit de specifice ale acestui caz, Comisia consideră că principiul securității juridice nu a fost luat în considerare în mod adecvat în ceea ce privește autoritățile italiene.

(208) Comisia consideră că există o serie de dovezi care sugerează că (i) întârzierea Comisiei în exercitarea competențelor sale în ceea ce privește examinarea măsurilor în cauză și (ii) indicația implicită furnizată de Comisie autorităților italiene înainte de redeschiderea dosarului în 2013 ar fi putut să le inducă în eroare în ceea ce privește legalitatea acestor măsuri ([76]).

(209) În primul rând, Comisia a întârziat în exercitarea competențelor sale în ceea ce privește examinarea măsurilor în cauză: Comisia a adresat o solicitare de informații în martie 2006, la care Italia a răspuns la 3 aprilie 2006, furnizând informații exhaustive, care ar fi trebuit să determine Comisia să concluzioneze că măsura în cauză constituia, de fapt, sprijin public. Cu toate acestea, serviciile Comisiei nu au dat niciodată curs acestei scrisori prin niciun fel de mijloace și, mai mult, dosarul a fost închis. Dosarul a fost redeschis abia șapte ani mai târziu, după o plângere oficială din februarie 2013. Decizia de inițiere a procedurii a fost publicată în cele din urmă în iunie 2016.

(210) În al doilea rând, indicația implicită furnizată de Comisie autorităților italiene înainte de redeschiderea dosarului în 2013 ar fi putut induce în eroare autoritățile respective în ceea ce privește legalitatea sa. În scrisoarea din 3 aprilie 2006, autoritățile italiene au susținut că docurile uscate în cauză reprezentau infrastructură publică și, ca atare, nu fac obiectul Orientărilor privind construcțiile navale. Cu toate acestea, informațiile pe care autoritățile italiene le-au furnizat Comisiei ar fi trebuit să determine Comisia să concluzioneze că măsura în cauză era, de fapt, sprijin public pentru instalațiile de construcții navale și de reparații navale care a constituit ajutor de stat și care ar fi trebuit să fie notificat Comisiei. Prin urmare, chiar dacă Comisia a fost informată cu privire la natura proiectului de investiții care beneficiază de ajutor, aceasta nu a luat nicio măsură suplimentară sau nu a efectuat alte investigații în perioada 2006-2013, furnizând Italiei indicația implicită că descrierea de către aceasta a docurilor uscate a fost corectă.

(211) Perioada de șapte ani care s-a scurs între răspunsul autorităților italiene la scrisoarea Comisiei și solicitarea de informații suplimentare transmisă de Comisie Italiei ar fi putut determina Italia - în acest caz specific - să presupună că, din cauza tăcerii Comisiei, poziția inițială a Italiei potrivit căreia măsura nu intră în sfera controlului ajutoarelor de stat și, prin urmare, notificarea nu era necesară, a fost aprobată în mod implicit de către Comisie. Deși este adevărat că, în principiu, absența unei reacții din partea Comisiei la răspunsul unui stat membru nu poate, în sine, să constituie o încălcare a principiului securității juridice, este totuși clar că acest caz

([70]) Hotărârea în cauza C-537/08 P, Kahla Thuringen Porzellan, ECLI:EU:C:2010:769, punctul 63 și jurisprudența citată.
([71]) Hotărârea în cauza C-265/85, Van den Bergh en Jurgens BV en Van Dijk Food Products (Lopik) BV, ECLI:EU:C:1987:121, punctul 44.
([72]) Hotărârea în cauza C-223/85, RSV/Comisia, ECLI:EU:C:1987:502.
([73]) Hotărârea în cauzele conexate C-630/11 P-C-633/11 P, HGA Srl și alții, ECLI:EU:C:2013:387, punctul 134.
([74]) A se vedea, cu privire la noțiunea de principiu al încrederii legitime, hotărârile Curții de Justiție în cauzele C-265/85, Van den Bergh en Jurgens/Comisia, ECLI:EU:C:1987:121, punctul 44, și C-152/88, Sofrimport/Comisia, ECLI:EU:C:1990:259, punctul 26; hotărârile Tribunalului de Primă Instanță în cauzele T-290/97, Mehibas Dordtselaan/Comisia, ECLI:EU:T:2000:8, punctul 59, și T-223/00, Kyowa Hakko Kogyo/Comisia, ECLI:EU:T:2003:194, punctul 51; a se vedea, referitor la absența unei încrederi legitime din partea beneficiarilor ajutorului ilegal pus în aplicare, hotărârea Curții de Justiție în cauzele conexate C-183/02 P și C-187/02 P, Demesa și Territorio Histórico de Álava/Comisia, ECLI:EU:C:2004:701, punctele 44 și 45, precum și jurisprudența citată în aceasta.
([75]) A se vedea hotărârea Curții de Justiție în cauzele conexate C-74/00 P și C-75/00 P, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia, ECLI:EU:C:2002:524, punctul 140.
([76]) A se vedea Decizia 2007/256/CE a Comisiei din 20 decembrie 2006 privind sistemul de ajutoare pus în aplicare de Franța în temeiul articolului 39 CA din Codul general al impozitelor – Ajutor de stat C 46/2004 (ex NN 65/2004) (JO L 112, 30.4.2007, p. 41), și hotărârea în cauza C-408/04 P, Comisia/Salzgitter, ECLI:EU:C:2008:236, punctul 106.

particular nu implică doar o inacțiune a Comisiei, ci și o indicație implicită oferită Italiei de serviciile Comisiei, având ca rezultat o combinație de împrejurări excepționale. Prin urmare, (i) întârzierea de șapte ani în procesul decizional al Comisiei (prin nefurnizarea unui răspuns la scrisoarea inițială a autorităților italiene din 3 aprilie 2006), în combinație cu (ii) inacțiunea Comisiei care, în împrejurările specifice ale cazului de față, ar fi putut fi interpretată ca o acceptare tacită a poziției autorităților italiene cu privire la identificarea și interpretarea cadrului juridic pentru evaluarea măsurii, ar fi putut conduce la îndoieli cu privire la legalitatea măsurilor și a împiedicat autoritățile italiene să întreprindă demersuri pentru a asigura conformitatea măsurilor în cauză cu normele privind ajutoarele de stat în timp util.

(212) Prin urmare, pe baza împrejurărilor specifice ale cazului de față și ale elementelor de mai sus luate împreună, pentru a garanta caracterul previzibil al situațiilor și relațiilor juridice reglementate de dreptul Uniunii, Comisia concluzionează că împrejurările specifice ale cazului de față înseamnă că Italia nu este obligată să recupereze ajutoarele incompatibile menționate în secțiunea 5 în favoarea APN sau CAMED, care au fost acordate înainte de solicitarea de informații adresată de Comisie Italiei la 28 februarie 2013, prin care acest caz a fost redeschis.

(213) În ceea ce privește ajutoarele acordate după data de 28 februarie 2013, orice ajutor incompatibil poate fi recuperat de la beneficiari. Într-adevăr, Comisia constată că, după transmiterea solicitării de informații detaliate la 28 februarie 2013, autoritățile italiene au fost informate pe deplin cu privire la îndoielile exprimate de Comisie în ceea ce privește legalitatea și compatibilitatea ajutorului.

(214) Cu toate acestea, astfel cum s-a menționat în considerentul 178 de mai sus, Comisia constată că toate măsurile în cauză au fost acordate în favoarea APN înainte de 28 februarie 2013, data transmiterii solicitării de informații a Comisiei către Italia după primirea plângerii oficiale din 2013. CAMED a beneficiat, de asemenea, de toate măsurile în cauză înainte de 28 februarie 2013, întrucât aceasta a obținut dreptul legal de a primi ajutorul în temeiul acordului de concesiune din 2004. Prin urmare, niciuna dintre măsurile de ajutor care au făcut obiectul cazului de față nu a fost acordată după 28 februarie 2013.

7.3. **Ajutoarele care trebuie recuperate de la APN și CAMED**

(215) Având în vedere împrejurările specifice prezentate în acest caz, astfel cum se explică în considerentele 207-211 și concluzia din considerentul 214, Italia nu recuperează nicio sumă nici de la APN, nici de la CAMED. Din aceleași motive, prezenta decizie nu exclude plățile viitoare aferente sumelor specifice ale ajutoarelor care au fost deja acordate în favoarea APN (în temeiul Decretului ministerial din 27 octombrie 1999, adoptat în domeniul de aplicare a cadrului general prevăzut în Legea nr. 413/1998, coroborat cu Decretul ministerial din 2 mai 2001) și în favoarea CAMED (în temeiul acordului de concesiune din 2004) înainte de 28 februarie 2013.

(216) Cu toate acestea, în cazul în care are în vedere acordarea altor măsuri de ajutor în portul Napoli, Italia ar fi obligată în mod evident, în temeiul articolului 108 alineatul (3) din TFUE, să notifice aceste măsuri Comisiei pentru evaluarea compatibilității acestora cu piața internă (cu excepția, bineînțeles, a cazului în care astfel de măsuri sunt exceptate pe categorii de la obligația de notificare),

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

(1) Ajutorul de stat sub formă de ajutor pentru investiții acordat de Italia în favoarea APN prin Decretul ministerial din 27 octombrie 1999, adoptat în domeniul de aplicare a cadrului general prevăzut în Legea nr. 413/1998, coroborat cu Decretul ministerial din 2 mai 2001, pus în aplicare în mod ilegal de către Italia, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, este incompatibil cu piața internă.

(2) Ajutorul de stat sub formă de taxe de concesiune nejustificat de reduse acordat de către autoritatea portuară din Napoli în favoarea CAMED, pus în aplicare în mod ilegal de Italia prin contractul de concesiune din 2004 semnat de CAMED și APN la 29 iulie 2004, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, este incompatibil cu piața internă.

Articolul 2

Italia nu este obligată să recupereze de la beneficiar ajutorul menționat la articolul 1.

Articolul 3

Prezenta decizie se adresează Republicii Italiene.

Adoptată la Bruxelles, 20 septembrie 2018.

Pentru Comisie
Margrethe VESTAGER
Membru al Comisiei